

M^m

BİLANÇO

TÜRMOB AYLIK YAYIN ORGANI • SAYI : 1113 • MART 2006

3.50 YTL

- *Çarpık vergi sistemi*
- *Dört kişiden biri yoksul*
- *Kırsal kalkınma stratejisi*
- *Sermaye girişi hızlandı*
- *KDV'de uluslararası uygulamalar*

Ekonomik Rapor

Sahibi

Mehmet TİMUR

Genel Yayın Yönetmeni

Nail SANLI

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Ali Ekber DOĞANOĞLU

Yayın Kurulu

Nail SANLI

Ali E. DOĞANOĞLU

Ahmet FETTAHOĞLU

Yıldız ÖZTÜRK

TÜRMOB

Basın Yayın Dağıtım İşletmesi

tarafından yayınlanmaktadır

Yayın Türü : Yaygın süreli

Adres

Gençlik Caddesi No:107

06570 Anıttepe - ANKARA

Tel: (0.312) 232 50 60 (10 Hat)

Fax: (0.312) 232 50 73

http: www.turmob.org.tr

e-mail:alid@turmob.org.tr

Baskı

Fersa Matbaası

(0.312) 278 43 56

Dergide yayınlanan yazıların yayın hakkı

Bilanço Dergisi'ne aittir.

Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya tamamı alıntı yapılamaz

Yetkiler ve sınırlar

İnsan doğası gereği güç ve yetkiye sahip olmak ister. İnsanlar gibi kurum ve kuruluşlarda güçlü ve yetkili olmayı arzular.

Kurumlar kendilerine verilen görev ve yetkilerinin dışına çıkıp başkalarının alanlarına müdahale ettiklerinde ise doğal olarak bir çatışma yaşanır. Görev ve yetkilerini genişletmek isteyenler, başkalarının görev ve yetki alanlarına müdahale etmemelidir

Her şeyi ben bilirim, en iyisini ben yaparım anlayışı artık çok gerilerde kaldı. Günümüzde, paylaşım, dayanışmayla gelişim elde ediliyor. Kurumlar birbirleriyle dayanışıp, birlikte üretebildikleri ve kendileri dışındakilerin görev alanlarına müdahale etmedikçe daha fazla saygınlık kazanır Aksi halde çıkacak kargaşa ve çatışma ortamı hiç kimseye fayda sağlamaz.

Kendi görev alanlarının dışına çıkanlar her şeyin belirleyicisi olmak isteyenler, hem kendilerine hem de kurumlarına zarar vermekten öte bir sonuç elde edemezler.

Meslek örgütümüz, kurulduğu günden bu yana önemli çalışmalar yapmış ve önemli başarılar elde etmiştir. Bu başarılı çalışmaların altında yatan özelliğimiz ise dayanışma, paylaşım ve karşılıklı saygı çerçevesinde yürüttüğümüz politikaların sonucudur.

Meslek örgütümüz, yetkilerini 3568 sayılı Yasadan almaktadır. Yetki alanına başkalarının müdahale etmesine bugüne kadar izin vermedi bugünden sonra da vermeyecektir.

Dergimizin bu sayısında da ilgi ile okuyacağınızı umduğumuz haber ve araştırmalara yer verdik. Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle...

Nail SANLI

Genel Sekreter

Çarpık vergi sistemi

2005 yılında dolaylı vergiler yüzde 70 paya sahip oldu. Bir asgari ücretli aylık 62 YTL gelir vergisi öderken, basit usule tabi mükellefler 11 YTL vergi ödedi. Asgari ücretliler milyon YTL'lik işletmelere sahip olanların altı katı vergi ödemiş oldu.

2005 yılında 106 milyar 952 milyon YTL vergi geliri elde edildi. Bu verginin en önemli kalemini dolaylı vergiler oluşturdu. Gelir kar ve sermaye kazançları üzerinden alınan vergiler 30.3 milyar YTL oldu.

Genel bütçe vergi gelirlerinin yüzdelik dağılımına baktığımızda en büyük kalemi yüzde 47 ile dahilde alınan mal ve hizmet vergileri oluşturdu. Gelir, kar ve sermaye kazançları üzerinden alınan vergiler 30.3 milyar YTL ile yüzde 28 paya sahip oldu. Uluslararası ticaret ve muamelelerden alınan vergiler 19.2 milyar YTL ile yüzde 18 paya sahip oldu. İdari harçlar ve ücretler, sanayi dışı arazi satışları vergi gelirleri içerisinde yüzde 3, diğer vergiler yüz-

de 2 ve mülkiyet üzerinden alınan vergiler yüzde 2 paya sahip oldu. Buna göre vergi gelirlerinin yüzde 30'u gelir, kar ve sermaye kazançları ile mülkiyet üzerinden alınan vergiler olurken, yüzde 70'i dolaylı vergilerden elde edildi.

Genel bütçe vergi gelirlerinin dağılımındaki bu çarpık yapı vergi kalemleri tek tek incelendiğinde daha fazla kendini gösteriyor. Adaletsiz dolaylı vergilerin vergi gelirlerini yüzde 70'ini oluşturmasının yanı sıra beyana dayanan vergilerde de büyük çarpıklık ortaya çıkıyor

2005 yılında 20 milyar 457 milyon YTL gelir vergisi tahsilatı gerçekleşti. Bunun 18 milyar 423

milyon YTL'lik bölümünü gelir vergisi tevkifatı oluşturdu. Beyana dayanan gelir vergisi tahsilatı ise 1 milyar 139 milyon YTL oldu.

Red ve iadeler dahil gelir vergisini incelediğimizde basit usule tabi gelir vergisi mükellefleri 2005 yılında 107 milyon 622 bin lira vergi ödediler. 2005 yılı sonu itibarıyla 792 bin 706 adet basit usule tabi mükellef bulunuyor. Bu mükelleflerin yıllık ödedikleri vergi 135 YTL. Basit usule tabi mükellefler aylık 11 YTL vergi ödediler. Milyarlık plakalara sahip taksit, dolmuş gibi birçok ticari faaliyet yürüten esnafa bu kategoride yer alıyor. Bir asgari ücretli aylık 62.31 YTL gelir vergisi ödedi. Basit usule tabi bir mükellef

Gelir Vergisi red ve iadeler dahil tahsilatı

Vergi türü	Vergi tutarı (Bin YTL)	Mükellef sayısı	Mükellef başına ortalama vergi (YTL)
Basit Usul	107.622	792.706	135
Beyana Dayanan Gelir Vergisi	2.072.995	1.691.499	1.225
Kurumlar Vergisi	11.401.985	593.166	19.222

lefin neredeyse altı katı fazla vergi ödedi.

Beyana dayanan gelir vergisi mükelleflerinde de benzer bir tablo ortaya çıkıyor. 2005 yılı sonu itibarıyla beyana dayanan gelir vergisi mükellef sayısı 1 milyon 691 bin 499. Bunlar 2005 yılında red ve iadeler dahil 2 milyar 72 milyon 995 bin YTL vergi ödediler. Mükellef başına yıllık ödenen vergi ise bin 225 YTL oldu. Yani beyana dayanan gelir vergisi mü-

kellefleri aylık 100 YTL civarında bir vergi ödediler. Buda gelirlerini yıllık beyan ile bildiren çok sayıda kişinin asgari ücretlinin biraz üzerinde vergi ödediği anlamına geliyor.

22 milyon 817 bin YTL'lik gelir vergisinin 20 milyon 636 bin YTL'lik bölümü ise ücretliler ödedi. Vergisini hiç bir şekilde kaçırma şansı olmayan çalışanlar 2005 yılında gelir vergisinin yüzde 90'ını ödediler.

Kurumlar vergisinde de çarpık tablo yine kendini gösterdi. 593 bin 166 kurumlar vergisi mükellefi 11 milyar 401 milyon YTL vergi ödedi. Mükellef başına düşen vergi ise 19 bin 222 YTL oldu. Ancak bu rakam bizleri oldukça yanıltıyor. Çünkü kurumlar vergisinin yüzde 90'ını ilk yüz mükellef ödüyor. Bu durum gözönüne alındığında kurumlar vergisinde de yaşanan adaletsizlik daha net ortaya çıkıyor.

Genel Bütçe Gelirlerinin Tahakkuk ve Tahsilatı, Tahsilatın Tahakkuka ve Bütçe Hedefine Oranı, Tahsilatın Geçen Yıl Tahsilatına Değişim Oranı (Kümülatif)

	2004 Aralık		2005 Aralık		(5)
	(1) Tahakkuk	(2) Tahsilat	(3) Tahakkuk	(4) Tahsilat	2005 Bütçe Hedefi
Genel Bütçe Gelirleri	136,703,895	120,089,244	166,786,547	145,140,232	136,845,000
I-Vergi Gelirleri	108,691,848	101,038,904	129,563,115	119,253,669	118,950,000
Gelir, Kar ve Sermaye Kazançları Üz. Al. Vergiler	32,809,653	29,309,187	38,558,022	34,219,694	30,060,000
Gelir Vergisi	22,344,562	19,689,593	26,097,462	22,817,425	21,170,000
Beyana Dayanan Gelir Vergisi	1,599,355	1,151,282	1,890,168	1,263,442	0
Basit Usulde Gelir Vergisi	103,860	63,892	169,028	107,622	0
Gelir Vergisi Tevkifatı	19,716,233	17,753,506	22,995,415	20,636,808	0
Gelir Geçici Vergisi	925,114	720,913	1,042,851	809,553	0
Kurumlar Vergisi	10,463,913	9,619,359	12,458,958	11,401,985	8,890,000
Beyana Dayanan Kurumlar Ver.	1,357,397	918,574	1,246,359	634,890	0
Kurumlar Vergisi Tevkifatı	170,244	134,920	169,335	130,277	0
Kurumlar Geçici Vergisi	8,936,272	8,565,865	11,043,264	10,636,818	0

Dört kişiden biri yoksul

Türkiye’de yaşayan her dört kişiden biri yoksulluk sınırının altında yaşıyor. Nüfusun yüzde 1,29’u sadece gıda harcamalarını içeren açlık sınırının, yüzde 25,6’sı ise gıda ve gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk sınırının altında yaşıyor

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yapılan yoksulluk çalışması sonuçları çok çarpıcı bir tabloyu ortaya çıkardı. Türkiye’de yaşayan her yüz kişiden 27’si yoksulluk içinde yaşamını sürdürüyor. Kırsal yerleşim yerlerinde yaşayanların yoksulluk riski kentsel yerlerde yaşayanların yoksulluk riskinden fazla. Hanehalkı büyüklüğü arttıkça yoksulluk riski de artıyor. Eğitim durumu yükseldikçe yoksul olma riski azalıyor.

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yapılan çalışmaya göre, nüfusun yüzde 1,19’u gıda yoksulluğu çekiyor. Bu rakam 2002 yılında 1,35 idi ve 2003 yılında 1,29 oldu. 2004 yılı için ise seviyesini korudu. Gıda yoksulluğu çekenlerin sıyısı kentlerde, gerileme eğilim içinde.

Gıda ve gıda dışı yoksulluk çekenlerin oranı ise ülke genelinde 2004 yılında yüzde 25,60 oldu. Bu oran 2002 yılında 26,96 ve 2003 yılında 28,12 olarak gerçekleşmişti. Gıda ve gıda dışı yoksulluk çekenlerin oranı kentlerde düşüş eğilimi gösterirken, kırsal kesimde hızlı bir artış trendi sergiliyor. Ülke nüfusunun yüzde 23,30’u günlük 4,3 doların altında yaşamlarını sürdürmeye çalışıyor.

Türkiye İstatistik Kurumu yaptığı çalışmada 2004 yılı için açlık sınırını bir kişi için aylık 81 YTL ve yoksulluk sınırını 190YTL olarak belirleyerek bu sonuca ulaştı. Bu rakamların daha gerçekçi seviyelere yükseltilmesi durumunda ise tablo çok daha kararıyor. Kurum 2005 yılı için açlık sınırını aylık 85 YTL ve yoksulluk sınırını 206YTL olarak gösterdi.

2004 yılında yüzde 20,67 olarak gerçekleşen yoksulluk oranı hane halkı sayısı arttıkça yükseliş gösterdi. 1,2 kişiden oluşan hanelerde yoksulluk oranı yüzde 14,49, 3-4 kişinin yaşadığı hanelerde yüzde 13,71, 5-6 kişinin yaşadığı hanelerde yüzde 27,40 ve 7 ila üzeri kişinin yaşadığı hanelerde ise yüzde 51,06 olarak saptandı.

Ataerkil veya geniş ailelerde yoksulluk oranı yüzde 28,16’lık paya sahip olurken, tek yetişkinli ailelerde yüzde 20,40, çekirdek ailelerde yüzde 18,86 paya sahip oldu. İstihdam edilenler içinde yoksulluk yaşayanlar olarak kendi hesabına çalışmalar ilk sırada yer aldı. Bunu ücretsiz aile işçileri takip etti. Yine istihdam edilenler içerisinde hizmetler sektöründe çalışanların yüzde 13,32’si yoksulluk içinde yaşıyor. Tarım kesiminde ise yüzde 11,29’u ve sanayi kesiminde 7,54’ü yoksulluk katagorisinde yer alıyor.

Yoksulluk cinsiyete göre önemli bir farklılık göstermezken, eğitim durumunun düşmesiyle yoksulluk oranının arttığı sonucu ortaya çıkıyor.

Yoksulluk sınırı yöntemlerine göre fert yoksulluk oranları

Yöntemler	2002	2003	2004
Gıda Yoksulluğu (açlık)	1,35	1,29	1,29
Yoksulluk (gıda+gıda dışı)	26,96	28,12	25,60
Kişi başı günlük 1 \$’ın altı	0,20	0,01	0,02
Kişi başı günlük 2,15 \$’ın altı	3,04	2,39	2,49
Kişi başı günlük 4,3 \$’ın altı	30,30	23,75	20,89
Görelî yoksulluk	14,74	15,51	14,18

Kırsal Kalkınma Stratejisi

Türkiye'nin en sorunlu sektörü olan tarım kesiminin kalkındırılması amacıyla orta vadeli strateji hazırlandı. Strateji, kırsal ekonominin geliştirilmesi, iş imkanlarının artırılmasını hedefliyor. Tarım ve gıda sektörünün rekabetçi bir yapıya kavuşturulması için çeşitli tedbir ve teşvikler uygulanacak.

Devlet Planlama Teşkilatı, kırsal kalkınma stratejisi hazırladı. Strateji kırsal kesimin güçlendirilmesi, tarım ekonomisinin rekabetçi bir düzeye ulaşabilmesini amaçlıyor. Türkiye'de 1950'li yıllarda nüfusun yüzde 75'i köylerde yaşamaktayken, bu oran 1980'de yüzde 56'ya, 2000 yılında ise yüzde 35'e geriledi. Ancak, nüfus yapısındaki bu hızlı değişime rağmen halen ülke nüfusunun önemli bir bölümü oluşturan 23,7 milyon kişi köy statüsündeki yerleşimlerde yaşamakta. 1995-2000 döneminde, 1980-1990 dönemine göre köylerden şehirlere gerçekleşen göçün ivmesi yavaşlamakla beraber, çalışma çağı yaş grubunda bulunan fertlerin

köyleri terk etme eğiliminin önemini koruduğu görülüyor.

Yayımlanan, strateji belgesinde kırsal kalkınma; kırsal alanda, sürdürülebilir doğal kaynak kullanımını esas alarak, bir taraftan kırsal kesimin gelir düzeyinin ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi yoluyla gelişmişlik farklarının azaltılmasını amaçlıyor. Ayrıca, çevresel ve kültürel değerlerin korunmasını ve geliştirilmesini gözetken, yerelde farklılaşan sosyal, kültürel ve ekonomik özellikleri, ihtiyaçları, potansiyelleri ve dinamikleri dikkate alarak çok sektörlü yaklaşımla planlanan faaliyetler bütünü olarak kabul edildi.

Stratejiyle, kırsal alanın ülke eko-

nomisine katkısının artırılması ve kırsal toplumun yaşam kalitesinin yükseltilmesi suretiyle bölgeler ve kır-kent arasındaki gelişmişlik farklarının azaltılması, temel önceliği oluşturuyor. Hedeflere ulaşılmasıyla, göç eğilimlerinin istikrarlı bir dinamığe kavuşturulması dengeli ve sürdürülebilir kalkınma hedefiyle uyumlu bir nüfus yapısına ulaşılması. Tarımın yeniden yapılandırılması sürecinde ortaya çıkabilecek sosyo-ekonomik ve çevresel olumsuzlukların azaltılması. Çevrenin ve doğal kaynakların korunması, geliştirilmesi ve sürdürülebilir kullanımı. AB ile ekonomik ve sosyal yakınsamanın ve müktesebat uyumunun sağlanması gibi sonuçlar elde edilecek.

Raporun, ekonominin geliştirilmesi ve iş imkanlarının artırılmasına ilişkin bölümünde şu görüşlere yer verildi; Temelde pazara yönelme ve rekabetçi yapıya ulaşmaya yönelik tarımdaki yeniden yapılanma süreci; tarımsal işletmelerin rasyonel ekonomik birimlere dönüşmesini, üretimde verimlilik artışını, örgütlü bir tarım sektörünü, piyasa mekanizmalarının ve kurumlarının etkin işleyişini ve kırsal ekonomileri doğrudan etkileyen gıda sanayi sektörünün gelişimini zorunlu kılmakta.

Diğer taraftan, tarımın yeniden yapılanması ve tarımsal işletmelerin uygun ölçeğe ulaşması durumunda işletme sayılarının azalacağı ve önemli bir işgücünün tarım sektöründen ayrılacağı tahmin edilmektedir. Bu nedenle, tarımda yeniden yapılanma süreci ancak tarım dışı iş imkanları ve gelir kaynakları geliştirilebildiği ölçüde amacına ulaşabilecek.

Kırsal ekonominin güçlenmesinde temel kaynak, kırsal alanın yerelde sahip olduğu varlıklardır. Kırsal alanın sahip olduğu temel varlıklar arasında; tarımsal ürün çeşitliliği, temiz çevre, doğal kaynaklar, doğal güzellikler, tarihi ve kültürel varlıklar yer almaktadır. Kırsal ekonominin, hızla değişen pazarlarda rekabet gücü kazanabilmesi için tarımsal verimliliği sağlamanın yanında, karşılaştırmalı üstünlüklerinin olduğu alanlarda, yerel ayırt edici özelliklerini belirleyerek ve

bunları geliştirerek, sahip olduğu varlıkları, yenilikçi yöresel ürünlere dönüştürmesi ve dış pazarlara açılması önem arz etmekte.

Yüksek kaliteli yöresel ve organik ürünlere giderek artan talep, tüketicinin çevre, gıda kalitesi ve güvenliği konularında artan duyarlılığı, gelişen kentsel ekonomiler, kentsel ve kırsal alanlar arasındaki ilişkilerin güçlenmesi, kırsal turizm çeşitlerine ve rekreasyon alanlarına artan ilgi kırsal alanlara varlıklarını değere çevirme konusunda yeni fırsatlar sunmaktadır. Bu kapsamda, geliştirilecek yerel/bölgesel ürünler tarımsal ürünler olabileceği gibi; tarımsal ürünlerin çeşitli şekillerde işlenmesi suretiyle oluşturulabilecek gıda ürünleri, tıbbi, aromatik ve süs bitkisi ürünleri, odun ve odun dışı orman ürünleri, turizm ve rekreasyon imkanları, el sanatları ve bazı sanayi ürünleri olabilecektir.

Yerel bilgi, beceri ve diğer yerel kaynakların sürdürülebilir kullanımına dayalı olarak kırsal ekonomilerin güçlenmesi ve tarım sektöründen ayrılan işgücüne iş ve istihdam olanakları sunabilmesi yönündeki öncelikler doğrultusunda; tarım ve gıda sektörlerinin rekabetçi bir yapıya kavuşturulması, tarım dışı ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi suretiyle kırsal alanda yaratılan iş imkanları, katma değer ve gelirin artırılması amaçlanmaktadır.

Bu tür konuların köy-yöre-bölge

bazında belirlenmesi ve bu kapsamda kamunun (merkezi ve yerel düzeyde); bilgiye, hammaddeye ve pazarlara erişim, kalite ve standartlara uyum gibi konularda destek sağlaması, kooperatifleşmeyi ve kolektif rekabeti güçlendirecek ortamları ve destekleri temin etmesi gerekmektedir.

Tarım ve tarım dışı sektörlerde, gelişen pazar koşullarına ve eğilimlerine uygun yöresel ürünlerin pazar araştırmaları da yapılmak suretiyle tespit edilmesi, üretilmesi, tanıtımı ve pazarlanmasına özel önem verilecektir. Söz konusu ürünlerden gerekli koşulları sağlayanların coğrafi işaretler kapsamında kayıt altına alınması konusunda çalışmalar yapılacak, bu yöndeki girişimler desteklenecek.

Tarım ve gıda sektörlerinin rekabetçi bir yapıya kavuşturulması

Sektörün rekabet gücünün artması yönünde en önemli müdahaleler; verimliliğin ve ürün kalitesinin artırılması, tarım-sanayi ilişkilerinin güçlendirilmesi ve işleme sanayinin ihtiyaçlarına uygun ve kaliteli hammaddenin sağlanması, tarım ve gıda sektörünün piyasa koşullarına ve tüketici beklentilerine uygun üretime yönelmesi olacaktır. Bu müdahalelerin, tüm unsurlarının hayata geçirilmesinde; sektörün bilgi ve örgütlenme düzeyinin yükseltilmesine, ileri tarım teknolojileri ve bilgi teknolojilerinin sektörün gelişmesine katkısının artırılması

na, yenilikçilik ve AR-GE kapasitesinin geliştirilmesine önem verilecektir.

Parçalı tarım arazilerinin birleştirilerek altyapı, yatırım ve üretim maliyetlerinin düşürülmesi, uygun teknoloji ve üretim tekniklerinin kullanımının mümkün kılınması, verimliliğin artırılması ve çiftçi gelirlerinin yükseltilmesi amacıyla, kadastro ve arazi kayıt çalışmaları tamamlanarak arazi toplulaştırma faaliyetleri, sulamaya açılmış ya da açılacak tarım alanlarına öncelik verilmek suretiyle hızlandırılacaktır. Tarımın yeniden yapılması ve AB ile bütünleşme sürecinde artan rekabet koşullarının, işletmelerin önemli bir bölümünü oluşturan geçimlik ve yarı geçimlik tarımsal işletmeleri olumsuz yönde etkileyebileceği öngörülmektedir. Bu süreçte; pazara yönelik üretimi sınırlı ve ekonomik potansiyeli düşük olan söz konusu

işletmelerin yapısal dönüşümü kolaylaştırmak, mali gücünü ve karlılıklarını artırmak, gelirlerinin düşmesini engellemek, alternatif gelir elde etmelerine imkan vermek üzere, üretici örgütlenmelerine üye üreticilerin ortak girişimlerine öncelik verilmek kaydıyla, gerekli tedbirler alınacaktır.

Bitkisel üretimde sağlanacak des-

tekler, Tarım Stratejisinde belirtilen Doğrudan Gelir Desteği (DGD), Fark Ödeme Uygulaması, Telafi Edici Ödemeler ve Çevre Amaçlı Tarımsal Arazilerin Kullanılması destekleri ile; hayvancılık, su ürünleri ve bunların işlenmesi ve pazarlanmasına yönelik destekler Tarım Stratejisinde belirtilen Hayvancılık Destekleri ile mük-

terlik yaratmayacak şekilde sağlanacak.

Diğer taraftan, kırsal toplumun en yoksul kesimini oluşturan orman köylülerinin gelir ve istihdam imkanlarının artırılması, devlet ormanları dışında orman ürünleri üretimi suretiyle orman varlıkları üzerindeki baskının azaltılması, çevrenin geliştirilmesi amaçlarıyla ulu-

sal ormancılık politikaları çerçevesinde özel ormancılık işletmelerinin desteklenmesine devam edilecek. Tarım ürünlerinin; üretildiği alana en yakın yerde katma değerinin artırılması, tarım ürünleri çiftlik çıkış fiyatlarında istikrar sağlanması suretiyle kırsal ekonomilere daha fazla katkıda bulunulması, üyelik sürecinde gıda sektörünün AB'ye uyumunun sağlanması amacıyla tarım ürünlerini işleyen ve pazarlayan işletmelere sağlanacak yatırım destekleri; Ürünün çiftlikten nihai tüketiciye ulaştırılmasına kadar katma değer zincirinin etkinleştirilmesi, üretim teknolojisinin geliştirilmesi ve verimliliğin artırılması,

Gıda sanayiinin hammadde ihtiyaçlarının zamanında ve belirli standartlarda sağlanması,

İç ve AB piyasa beklentilerinin ve standartlarının karşılanarak gıda sanayii potansiyelinin değerlendirilmesi,

Yenilikçilik, ürün çeşitlendirme ve ürün çeşitliliğine bağlı

olarak geniş pazar imkanlarını değerlendirme,

Toplama, depolama, taşıma, ambalajlama, etiketleme, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinde etkinliğin artırılması,

Kurulu kapasitenin kaliteli ve uygun standartlarda üretime yönlendirilerek etkinleştirilmesi,

önceliklerine yönelecek.

Dış ticaret ve cari işlemlerde rekor açık

2005 yılında, bir önceki yıla göre dış ticaret açığının yüzde 24.9 oranında bir artışla 42.9 milyar dolara ve cari işlemler hesabı açığının da yüzde 46.4 oranında bir büyüme ile 22.9 milyar dolara yükselmesi, ekonomik alanda hemen tüm dikkatlerin aşırı değer kazanmış Türk Lirasına ve bu çaptaki makro dengesizliklerin sürdürülebilirliği ile kriz riski oluşturup, oluşturmadıkları konularına yoğunlaştırılmasına neden oldu.

2005 yılında dış ticaret gelişmelerini belirleyen başlıca faktörleri, ekonomik büyümenin devam ediyor ve yatırımların canlılığını koruyor olması, YTL.'nin aşırı değerli konumunu, giderek güçlenecek biçimde sürdürüyor olması, petrol, doğalgaz fiyatlarının ağırlaşan faturası ve yüksek seyreden metal fiyatları olarak özetlemek olanaklıdır. Bu unsurlara Dünya Ticaret Örgütü Uruguay ve Doha turu görüşmeleri çerçevesinde uluslararası ticaret üzerindeki gümrük ve eş etkili vergiler ile miktar kısıtlamalarının belirli bir süreç içinde kaldırılmasının etkilerini eklemek de gerekir.

Gerçekten yılın ikinci çeyreğindeki

yavaşlamadan sonra üçüncü çeyrekte GSMH yüzde 7.3 oranında büyümüş ve ilk dokuz aylık dönemde ekonomik büyüme yüzde 5.5 düzeyinde gerçekleşmiştir. 2005 yılının tamamı itibarıyla GSMH büyümesinin yüzde 5,5 – 6.0 aralığında gerçekleşmesi beklenmektedir. 2005 yılı üçüncü çeyreğinde toplam sabit sermaye yatırımları önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 27.8 oranında büyümüş ve ilk dokuz aylık büyüme yüzde 18.1 olmuştur. Diğer taraftan 2005 yılında TL. değer kazanımını karalı bir biçimde sürdürmüş ve 2005 yılı Ocak ayı itibarıyla 150.7 ve 136.0 olan TÜFE ve ÜFE bazlı reel efektif döviz kurları 2006

yılı Ocak ayı itibarıyla 172.4 ve 149.1 düzeylerine tırmanmıştır. 2005 yılında dış ticaret ve cari işlemler hesabı açıklarını olumsuz yönde etkileyen bir diğer önemli unsur ise petrol fiyatlarındaki aşırı yükselme olmuştur. 2005 yılı Aralık ayı itibarıyla 35.4 dolar/varil olan petrol ithal fiyatı kasım 2006 ayı itibarıyla 49.9 dolar/varile yükselirken, 2005 yılında 34.5 dolar/varil olan ortalama petrol ithal maliyeti, 2006 yılı Kasım ayı sonu itibarıyla yüzde 44.6 oranında bir artışla 49.9 dolar/varile yükselmiştir. Bu olumsuz gelişme etkisini madeni yakıt, yağ ve destilasyon ürünleri ithalatı için ödenen tutar üzerinde de göstermiş ve bu ürün-

ler için yapılan toplam ödeme yüzde 46.9 oranında bir genişleme ile bir önceki yıldaki 14 milyar 407 milyon dolardan, 2005 yılında 21 milyar 165 milyon dolara tırmanmış, daha açık deyişle ithalat ve cari işlemler açığındaki artışın 6 milyar 758 milyon doları petrol fiyat artışından kaynaklanmıştır

Elde edilen geçici verilere göre 2005 yılında ihracat yüzde 15.8 oranında bir artışla geçen yıla ilişkin 63 167 milyondan 73 122 milyon dolara yükselirken, ithalat yüzde 19.0 oranında bir genişleme ile 97 540 milyondan 116 048 milyon dolara tırmanmıştır Bu şekilde dış ticaret açığı yüzde 24.9 oranında çarpıcı bir genişleme ile geçen yıla ait 34 373 milyondan, 2005 yılında 42 926 milyon

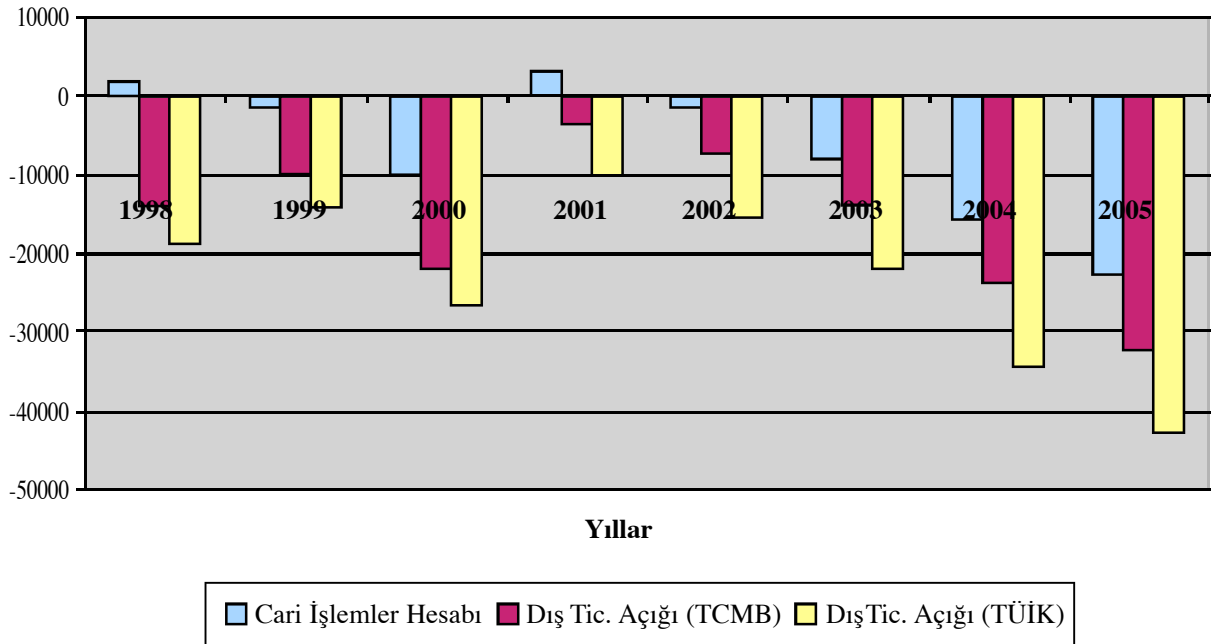
dolara yükselmiş ve 2001 yılında rekor denilebilecek bir düzeye, yüzde 75.7'ye ulaşan ihracatın ithalatı karşılama oranında (1994 yılında bu oran son yirmi yılın en yüksek rakamı olan yüzde 77.8 olarak gerçekleşmişti), o yıldan buyana gözlemlenen gerileme eğilimi devam ederek, sözkonusu oran yüzde 63.0'e düşmüştür.

2005 yılında dış ticaret açığında meydana gelen bu önemli genişleme, cari işlemler hesabı açığının bir önceki yıla göre yüzde 46.4 oranında bir büyüme ile 22.9 milyar dolara yükselmesinde etkili olmuştur. 22 milyar 852 milyon dolar tutarındaki cari açığın oluşmasında (-) 32 milyar 576 milyon dolar tutarındaki dış ticaret açığının yükünü, (+) 14 milyar 4 milyon dolar bakiye

veren hizmetler dengesi ve (+) 1 milyar 468 milyon dolar bakiye veren cari transferler azaltırken, (-) 5 milyar 748 milyar bakiye veren yatırım geliri dengesi ağırlaştırmıştır.

Bir önceki yıla göre yüzde 14.3 oranında artarak 15 milyar 280 milyon dolara yükselen net turizm gelirleri ile yüzde 20.7 oranında büyümeyle net 874 milyon dolara yükselen yurtdışı inşaat hizmetleri geliri, 14 milyar dolar tutarındaki net hizmet gelirlerine olumlu katkıda bulunan başlıca kalemler olurken, ithalat hacmindeki büyümeyle paralel olarak genişleyen ve net (-) 1 milyar 297 milyon dolar bakiye veren taşımacılık hizmet dengesi olumsuz katkıda bulunan en önemli kalem olmuştur.

Dış Ticaret Açığı ve Cari İşlemler Hesabı (Milyon Dolar)

Not: Dış ticaret açığında TC Merkez Bankası ile Türkiye İstatistik Kurumu değerleri arasındaki fark, ithalattaki navlun ve sigorta bedeli ile ihracat kapsamında yer alan 'bavul ticareti'nden kaynaklanmaktadır

2004 yılına göre fazlaca değişmeyecek yüzde 2.0 oranında bir artışla (-) 5 748 milyon dolar düzeyinde gerçekleşen yatırım geliri hesabını, (-) 817 milyon dolar bakiye veren doğrudan yatırımlar, (-) 924 milyon dolar bakiye veren portföy yatırımları ile faiz gelir ve giderlerini kapsayan ve (-) 4 milyar 7 milyon dolar bakiye veren diğer yatırımlar kalemi oluşturmuştur.

2005 yılında önceki yıla göre yüzde 30.3 oranında artarak 1 milyar 468 milyon dolar olarak gerçekleşen cari transferlerin, 851 milyon dolarlık bölümünü işçi döviz gelirleri, kalan 617 milyon dolar bölümünü resmi transferler oluşturmuştur.

Cari işlemler hesabı açısından esas itibariyle kayıt dışı ihracat gelirlerini yansıtan “net hata ve noksan” tutarı olan 1 983 milyon doların çıkarılması ile bulunan ve dış finansman açığının finansmanı için gerekli olan net sermaye girişi 20 milyar 869 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Sermaye hesaplarında 2005 yılında 49 milyar 121 milyon dolar tutarında giriş, 5 milyar 52 milyon dolar tutarında çıkış gerçekleşmiş ve net 44 milyar 69 milyon dolar sermaye girişi olmuştur. Bundan 20 milyar 869 milyon dolar tutarındaki dış finansman ihtiyacı çıkarıldıktan sonra kalan 23 milyar 200 milyon doların 17 milyar 847 milyon doları uluslararası rezerv artışına yönelik geri kalan kısım IMF’ye borç

ödemesinde kullanılmıştır. Gerçekleşen net 44 milyar 69 milyon dolar tutarındaki net sermaye girişinden IMF’ye yapılan geri ödeme tutarı düşüldükten sonra kalan 38 milyar 716 milyon dolarlık tutarın, 8 milyar 603 milyon dolarını ‘doğrudan yatırımlar’, 13 milyar 709 milyon dolarını ‘portföy yatırımları’, 16 milyar 404 milyon dolarını ticari ve nakit krediler ile mevduatlardan meydana gelen ‘diğer yatırımlar’ kalemleri oluşturmuştur.

2005 yılında GSMH’nin yaklaşık 360 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiş olduğu varsayılırsa, 22 852 milyon dolar düzeyinde gerçekleşen cari işlemler açığının milli gelire oranı yüzde 6.3’ü aşmaktadır ve bu gerçekten yüksek bir orandır. Üstelik ulusal paranın aşırı değerli olduğu dikkate alınarak yapılacak bir dolar cinsi milli gelir rakamına göre bu oran çok daha yüksek bir düzeyde çıkacaktır. Özel kesim tasarruf açığı ile kamu kesimi açığı toplamını veren cari dış açığın [(özel kesim tasarruf toplamı – özel kesim yatırım harcamaları) + (yatırım dahil kamu harcaması + transfer harcamaları – vergiler toplamı) = Dış açık] bu boyutta yüksek olması tutarlı bir ekonomik politika ile bağdaştırılamaz. Uluslararası düzeydeki likidite bolluğu sonucu halihazırda finansmanı için, (yüksek reel getiriler sağlamak suretiyle) fazla sıkıntı çekilmeyen bu boyuttaki cari işlemler açığının fi-

nansmanı, netice itibariyle (sıfırdan başlanılan ‘grassroots’ yatırımlar dışında) ulusal varlık satışına ve borçlanmaya dayanmaktadır. Geçmişte yaşandığı gibi ani sermaye hareketleriyle finans kesiminde başlayıp daha sonra reel ekonomiyi derinden sarsan ekonomik kriz riski yaratmasının yanısıra, bu durum kar ve faiz geliri transferi yoluyla ulusal gelirin dışarıya transferi anlamına gelmektedir.

GSMH’nin yüzde 12’sine ulaşan bir dış ticaret açığı, ekonomik büyümenin yerli üretim artışına dayanmadığının bir göstegesidir. İthalatı çekici kılan, yerli üreticilerin hem iç hem dış piyasalarda yabancı üreticiler karşısında rekabet gücünü olumsuz yönde etkileyen, giderek yerli kuruluşların yaşama şansını zedeleyen bir para ve ticaret politikasının istihdam düzeyi ve sosyal yapı üzerinde de çok olumsuz etkileri bulunmaktadır. İhracata ve üretim artışına değil de, önemli ölçüde borçlanmaya dayalı tüketim artışından kaynaklanan bir ekonomik büyümenin, sürdürülebilirliği bir yana, faydası dahi tartışılabilir. Ülkenin sahip olduğu kıyaslamalı avantajlardan istifade edilmesine yönelik yatırım malları ithalatına dayanmayan ve doğrudan yabancı yatırımlarla finanse edilmeyen bir dış açıkla sürdürülen refah, gelecek nesillerin refah düzeyi üzerine yabancılar adına konulmuş bir ipotektir.

Sermaye girişi hızlandı

Sermaye girişi 2005 yılında yüzde 56 oranında artarak 21 milyar dolara yükseldi. Yabancılar tarafından yapılan doğrudan yatırımlar 2004 yılına göre 3,4 katına çıkarak 9,7 milyar dolar olarak gerçekleşti.

2004 yılında 13,3 milyar dolar olarak gerçekleşen net sermaye girişi rezerv değişimleri dahil 2005 yılında yüzde 56,5 oranında artarak 20,9 milyar dolar oldu.

2005 yılında yurt içine yabancılar tarafından yapılan doğrudan yatırımlar 2004 yılına göre 3,4 katına çıkarak 9,7 milyar dolar olarak gerçekleşti. Bu miktarın 1,8 milyar dolarlık kısmını yabancıların yurt içinden aldıkları gayrimenkuller oluşturdu. Yurtiçi yerleşiklerin yurtdışında yaptıkları doğrudan yatırımlar ise 2005 yılında yıllık yüzde 21,9 oranında artarak net 1 milyar dolara yükseldi. Böylece, söz konusu dönemde

doğrudan yatırımlar kaleminde 8,6 milyar dolar tutarında net sermaye girişi gerçekleşti.

2005 yılında portföy yatırımlarında net sermaye girişi, yıllık yüzde 70,9 oranında artarak 13,7 milyar dolara ulaştı. Portföy yatırımları başlığı altında yer alan varlıklar kaleminde, söz konusu dönemde net 961 milyon dolar sermaye çıkışı yaşanırken, yükümlülükler kaleminde 2004 yılına göre yüzde 55,9 oranında artışla, net 14,7 milyar dolarlık sermaye girişi gerçekleşti. Bu miktarın 5,7 milyar dolarını yabancıların hisse senedi alımları, 5,9 milyar dolarını yabancılar tarafından satın alınan devlet iç borçlanma senetleri

oluştururken, 3,4 milyar dolarını genel hükümetin yurtdışı piyasalara tahvil ihracı yoluyla net borçlanması oluşturdu.

İhracat karşılığı yurtdışına açılan kredileri gösteren ve diğer yatırımlar kaleminde varlıklar altında yer alan ticari kredilere ilişkin, 2005 yılında 2004 yılındaki seviyeden 739 milyon daha az olarak 38,4 milyar dolar kredi kullanıldı. Öte yandan 2004 yılında yükümlülükler kaleminde yer alan ithalata ilişkin ticari kredi olarak, 35,2 milyar dolar tutarında kısa vadeli kredi kullanılırken, 2005 yılında 49,3 milyar dolar tutarında kısa vadeli kredi kullanıldı.

2005 yılında Genel Hükümet,

IMF kredileri dahil 8,2 milyar dolar kredi geri ödemesinde bulunurken, toplam 3,5 milyar dolarlık kredi kullanmıştı. Ayrıca söz konusu dönemde Merkez Bankası tarafından IMF'ye 2,9 milyar dolarlık kredi geri ödemesinde bulunuldu.

Diğer yatırımlar varlıklar krediler kaleminin altında yer alan bankalar hesabı Türkiye'de yerleşik bankaların yurt dışına kullandıkları kredileri gösterirken bu kalemin pozitif değerler alması bankaların net olarak daha önce verdikleri kredileri geri aldıklarını göstermekte. 2004 yılında bu kaleme göre yabancılar tarafından net 641 milyon dolarlık kredi geri ödemesi yapılırken, 2005 yı-

lında bu tutar net 194 milyon dolar oldu. Diğer taraftan, bankalar 2004 yılında yurt dışından net 5,7 milyar dolar kredi kullanırken 2005 yılında 9,1 milyar dolar kredi kullandı. Bu tutarın net 6,4 milyar dolarını uzun vadeli krediler oluşturmakta. Diğer sektörler aynı dönemde yurt dışından 20,8 milyar dolar uzun vadeli kredi kullanırken, 11 milyar dolar uzun vadeli kredi geri ödemesinde bulundular. Ayrıca, aynı dönemde diğer sektörler net 359 milyon dolar kısa vadeli kredi kullandılar.

Yurt dışında çalışan işçilerin Merkez Bankasında açtıkları kredi mektuplu döviz tevdiat hesapları ile süper döviz hesaplarında

2005 yılında 787 milyon dolar çıkış gerçekleşti. Bankaların yurtdışından topladıkları mevduat ise toplamda 1,3 milyar dolar arttı. Böylece 2004 yılında 647 milyon dolar mevduat girişi gözlenirken, 2005 yılında 489 milyon dolar mevduat girişi yaşandı.

2004 yılında 824 milyon dolar artan resmi rezervler, 2005 yılında 17,8 milyar dolar arttı. 2004 yılında 2,3 milyar dolar olan net hata ve noksan kalemi, 2005 yılında 2 milyar dolar olarak gerçekleşti.

2004 yılı sonunda 36 milyar dolar seviyesinde bulunan Merkez Bankası brüt rezervleri, geçici verilere göre yüzde 40,3 oranında artarak 2005 yılı sonunda 50,5 milyar dolara çıktı.

Sermaye Hareketleri (Milyon Dolar)

	Aralık 2004	2005	Ocak-Aralık 2004	2005
Sermaye ve Finans Hesapları	2.105	5.822	13.337	20.869
1. Doğrudan Yatırımlar (net)	60	2.153	1.988	8.603
-Yurtdışında	-71	-109	-859	-1.047
-Yurtiçinde	131	2.262	2.847	9.650
2. Portföy Yatırımları (net)	2.077	2.561	8.023	13.709
-Hisse Senetleri	474	196	1.427	5.669
-Borç Senetleri	1.659	2.108	7.984	9.001
3. Diğer Yatırımlar (net)	133	3.605	4.150	16.404
Ticari Krediler (Yükümlülükler)	755	356	4.201	3.434
Krediler (Yükümlülükler)	-4	4.460	6.099	11.678
-Merkez Bankası	-479	-325	-4.414	-2.881
-Genel Hükümet	-225	1.249	-267	-4.637
-Bankalar	334	1.385	5.708	9.116
-Diğer Sektörler	366	2.151	5.072	10.080
4. Rezerv Varlıklar	-165	-2.497	-824	-17.847
Net Hata Noksan	805	-2.254	2.267	1.983

KDV'de uluslararası uygulamalar

IMF tarafından yapılan araştırma Katma Değer Vergisi alanında vergi idarelerince karşı karşıya kalınmakta olan yolsuzluk ve vergi kaçırma olaylarının nitelik itibariyle ülkeler arasında benzerlik gösterdiğini, bununla beraber her bir ülkenin bu sorunlarla mücadele ederken değişik yöntemler kullandıklarını ortaya koymakta. KDV iadesi sisteminde yolsuzluk ve istisna olaylarının azaltılabilmesi için iyi tasarlanmış bir denetim sisteminin uygulamaya konulmasının kritik öneme sahip olduğunu vurgulamakta.

Uluslararası Para Fonu (IMF) uzmanları Graham Harrison ve Russell Krelove tarafından “KDV İadesi” konusunda hazırlanan ve adı geçen kuruluş tarafından 2005 yılı Kasım ayında yayınlanmış olan ‘çalışma tebliği’nde çeşitli ülkelerde yürürlükte olan uygulamalarla ilgili olarak aşağıda başlıcaları verilen saptamalar yapılmaktadır

Birçok ülkede KDV iadelerinin mükellefe ödenmesi ile ilgili olarak zaman sınırlamaları getirilmiştir. Araştırmaya katılan ülkelerin yüzde 90’ı, vergi idarelerinin, 24 saatten (talep sahibi tarafından teminat verilen Peru’da olduğu gibi) 90 güne (Fransa) kadar değişen

belirli süreler içinde KDV iadesini gerçekleştirme yükümlülüğü altında olduğunu belirtmişlerdir. Ödeme için en yaygın yasal süre, ülkelerin yüzde 40’ında olduğu gibi 30 günlük süredir. Vergi idaresi yetkilileri iade taleplerini işleme tabi tutmak ve şüpheli durumlarda gerekli ispat, doğrulama işlerini yapabilmek için yeterli zamana ihtiyaç duyduklarını, bu nedenle ödeme için yasal sürenin kısa tutulduğu durumlarda vergi kaçırma ve yolsuzluk olayları ile karşı karşıya kaldıklarında sıkıntıya düştüklerini ifade etmektedirler.

Ödeme için getirilen zaman sınırlamalarına genellikle uyulmamaktadır. Birçok ülkede KDV

iadelerinin ödenmesi ile ilgili olarak yasal zaman sınırlamaları ve idari performans standartları getirilmiş olsa da, bu önlemler, ödemelerin zamanında yapılmasını garanti etmekte yetersiz kalmaktadır. Bu durum daha ziyade iade taleplerinin işleme konulma sürecindeki zayıflıktan veya hazinedeki nakit sıkıntılarından kaynaklanmaktadır

Vergi mükelleflerine, gecikmeyle yapılan iadelerden ötürü genellikle faiz tahakkuku talebinde bulunma hakkı tanınmıştır.

Gözlem yapılan ülkelerin yüzde 40’ında KDV Yasaları, iadelerin gecikmeyle, öngörülen zaman sınırlaması ihlal edilerek yapılması halinde faiz tahakkuk ettirilmesini

öngörmektedir. Singapur ve İngiltere’de faiz tahakkuk ettirilebilmesi için, tahakkuk ettirilecek faiz tutarının, belirli bir sınırdan üstünde olması gerekmektedir.

KDV sistemlerinin çoğu, iade taleplerinin belirli bir süre boyunca biriktirilip, toplu iade talebinde bulunulmasını gerekli kılmaktadır. İade taleplerinin sayısının azaltılması ve sistemin kötüye kullanılması olanaklarının kısıtlanması amacıyla araştırmaya katılan ülkelerin yüzde 60’ında, özellikle ihracat sektörü dışındaki alanlarda vergi mükelleflerinden iade taleplerini belirli bir süre boyunca ileri taşıyarak biriktirmeleri, ancak ondan sonra başvuruda bulunmaları talep edilmektedir. Bu ileri taşıma, biriktirme süresinin sonunda hala iade

edilecek bir tutar kalmış ise ödeme yapılmaktadır. Zira ihracat sektörü dışında, genellikle, iade durumunun ortaya çıktığı bir vergi dönemi, mükellefçe tahsil edilen KDV tutarının biriktirilen iade tutarını

kapatmaya yeterli olacağı bir dönem izleyecektir. Bu iade taleplerini ileri taşıma, biriktirme döneminin süresi ülkeler itibarıyla 30 günden başlamakta ve bir yılı aşabilmektedir. Mamafih ülkelerin çoğunda bu süre üç ay ile altı ay ara-

sındadır. Avrupa Birliği Komisyonu’na yayınlanmış olan VI. Yönerge bu sürenin saptanmasını üyelerin inisiyatifine bırakmaktadır.

Ülkelerin birçoğunda KDV sistemi, iade edilmeye hak kazanılan

tutarın, diğer vergi yükümlülükleri tutarından düşürülmesine cevaz vermektedir. Gözlemlenen ülkelerin yüzde 80’inde KDV yasaları, vergi idarelerine, iade tutarlarını mükellefin diğer vergi borçlarından (gelir vergisi gibi) mahsup etme olanağını vermektedirler. Bazı ülkelerde mahsubun yapılabilmesi, mükellefin vergi yükümlülüğünün doğmuş ve ödemesi gereken duruma gelmiş olması koşuluna bağlı kılınırken, diğer bazı ülkelerde mükellef açısından vergi ödeme yükümlülüğü henüz doğmamış olsa dahi mahsup yapılabilmektedir.

Bazı ülkelerde düşük tutarlı iade talepleri kabul edilmemektedir. Vergi idaresi üzerindeki yükü hafifletmek amacıyla üç ülkede, İtalya, Fransa ve Peru’da, iade talebinde bulunulan tu-

tarın belirli bir eşiğin altında olması halinde, iade talebi işleme konulmamaktadır.

IMF uzmanları Graham Harrison ve Russell Krelove tarafından yapılan araştırma Katma Değer Vergisi

alanında vergi idarelerince karşı karşıya kalınmakta olan yolsuzluk ve vergi kaçırma olaylarının nitelik itibarıyla ülkeler arasında benzerlik gösterdiğini, bununla beraber her bir ülkenin bu sorunlarla mücadele ederken değişik yöntemler kullandıklarını ortaya koymaktadır. KDV uygulaması alanında gözlemlenen başlıca yolsuzluk ve vergi kaçırma yöntemleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Şişirilmiş iade talepleri. En basit yöntem hiç yapılmamış alımlar için sahte fatura düzenlenmesidir. Organize suç örgütlerinin bu yola başvurmak isteyen mükelleflere satılmak üzere sahte fatura üretimine yönelik işyerleri tesis ettikleri bilinmektedir.
- Satışların olduğundan eksik gösterilmesi KDV kaçırmak için en yaygın usulü oluşturmaktadır.
- KDV mükellefi olmak üzere kısa ömürlü, mal ve hizmet ticareti yapıyormuş izlenimi veren hayali ticaret işletmeleri kurulması ve sahte olmayan KDV iadesi taleplerinde kullanılmak üzere sahte ihraç faturaları düzenlenmesi.
- İç piyasaya yapılan satışların ihracat satışıymış gibi gösterilerek sahte ihraç faturalarıyla KDV iadesi talebinde bulunulması.
- Avrupa Birliği üyeleri arası kayıp ticaret erbabı yolsuzluğu.

Yolsuzluk girişiminde bulunan kişi bir AB ülkesinde KDV mükellefi olmak üzere başvuruda bulunur, bir diğer AB üyesi ülkeden KDV'den muaf olarak ithal ettiği malları KDV içeren fiyatlarla satar ve yoğun bir satış döneminin ardından adına tahakkuk eden KDV tutarını ödemediğini işini bırakır ve kayıplara karışır.

IMF'nin söz konusu araştırması KDV iadesi sisteminde yolsuzluk ve istismar olaylarının azaltılabilmesi için iyi tasarlanmış bir denetim sisteminin uygulamaya konulmasının kritik öneme sahip olduğunu vurgulamaktadır. Raporu göre etkin denetim programları, aşağıda sıralanan özellik ve prensipleri bünyesinde barındıracak şekilde genel bir risk yönetimi çerçevesinde geliştirilmiş olanlardır:

- Mükellef gruplarının, büyüklükleri ve içinde yer aldıkları sektörler ile vergi mevzuatına uyum sorunları itibarıyla geniş bir dökümü;
- Ödeme öncesi yapılan KDV iade taleplerinin doğruluklarının saptanması işine ölçüsüz, orantısız bir ağırlık verilmesinin (araştırma konusu ülkelerin bir çoğunda gözlemlendiği gibi) önlenmesini güvence altına alacak şekilde, denetim işine tahsis edilen kaynakların programı oluşturan tüm unsurlara uygun biçimde dağıtılması;

- KDV iade ödemesi öncesi yapılan denetimler sadece yüksek riskli durumlarla sınırlandırılabilirken, (örneğin yeni KDV mükellefi olmuş bir vergi mükellefinin ilk iade talebinde veya iade taleplerinin, yerleşik iade kalıp ve eğilimlerine önemli ölçüde ters düştüğü durumlarda) düşük risk taşıyan iade taleplerinin ise, seçilen bazı belirli olaylarla ilgili olarak ödeme sonrası yapılan denetimlere tabi tutulması;
- KDV denetimlerinin kısa sürede sonuçlandırılabilir ve belli sorunlara yönelik (örneğin vergiden muaf faaliyetlere sağlanan vergiye tabi girdiler veya kişisel satın almalar için yapılan iade talepleri) olması ve bir veya iki vergi dönemi ile sınırlı tutulması;
- Özellikle yüksek vergi ödeyen mükelleflerle ilgili olarak muhasebe işlemlerini teker teker denetimden geçirmek yerine, muhasebe sisteminin denetiminin yapılması;
- KDV denetim programı ile özellikle gelir vergisi olmak üzere diğer vergilerin denetim programları arasında sıkı bir koordinasyon sağlanması (uygulamada bu yaklaşım, bir vergi mükellefinin tüm vergilerle ilgili yükümlülüklerinin birkaç vergi dönemi boyunca ayrıntılı bir denetime tabi tutulmasını içerecektir);

- Yasaların ihlali durumunda gerekli görülen uygun yaptırım ve cezaların tutarlı bir biçimde uygulanması;
- Ciddi yolsuzluk olayları ile karşılaşıldığında olayların, ceza hukuku çerçevesinde kovuşturulması doğrultusunda araştırılması.

Araştırma raporunda, benimsenecek denetim türleri de tanımlanmakta ve görev türüne dayalı bir vergi idaresinde, denetim programının aşağıda sıralanan denetimleri içereceği belirtilmektedir.

Kayıt kontrolleri; Hızlı yapılan bu kontrol, işletmelerin tüm vergi mükellefiyetleri için doğru biçimde kayıt edilmiş olup olmadıklarını tespit etmektedir.

Danışmanlık denetimleri; Burada denetim elemanları, mükellefin işyerini, mükellefi dosyalama, ödemeler, iade talepleri, kayıt tutma, denetim riski ve yasa ihlali durumunda karşılaşacakları yaptırımlar konusunda aydınlatmak üzere ziyaret ederler.

Kayıt-tutma denetimleri; Bunlar vergi mükellefinin işyerlerine, gerekli kayıtların tutulup, tutulmadığını ve KDV faturalarının kesilip, kesilmediğini kontrol etmek üzere yapılan önceden habersiz ziyaretler şeklinde yürütülür.

Masa başı denetimleri; Bu denetimler genelde saha ziyareti gerektirir, mamafih vergi dairesinde de bazı temel kontroller yapılabilir.

Bu kontroller KDV ve gelir vergisi hasılatlarının incelenmesini, seçili olaylarla ilgili olarak karşılıklı kıyaslamalar yapılmasını ve oransal analizleri içerir.

Tek amaçlı denetimler; Bunlar tek tür vergiye veya belirli bir vergi dönemine yoğunlaşan denetimlerdir.

KDV iade denetimleri; Bunlar iade yapılmazdan önce bir vergi mükellefinin iadeye hak kazanıp, kazanmadığını saptamak amacıyla yapılır.

Denetim projeleri; Denetimler bir proje bazında belirli bir grup vergi mükellefini kapsayacak şekilde yönetilir.

Tam kapsamlı denetimler; Bu denetimler tek amaca yönelik olarak yürütülen denetim sonuçları arasında bir fark, uyumsuzluk görülmesi halinde birden fazla vergi dönemini ve vergi alanındaki tüm yükümlülükleri kapsayacak şekilde yürütülür.

Yolsuzluk araştırmaları; Bunlar ceza hukuku ihlali niteliği taşıyan çok ciddi olaylarla ilgili olarak yapılır.

Rapor KDV iadesi sistemiyle ilgili olarak aşağıdaki hususları önermektedir:

KDV mükelleflerinin sayısı vergi idaresince gerçekçi bir biçimde yönetilebilecek bir düzeyde tutulmalıdır.

KDV'nde mükellefiyet kaydı için kimlik ispatı ve diğer temel kontroller yapılmalıdır.

Olası iade tutarının tahmini için uygun projeksiyon ve gözetim sistemleri olmalı ve iade talepleri alındığında yasal olanların hepsini gecikmeden ödeyebilecek şekilde yeterli fon tesis edilmelidir.

İade talepleri makul bir süre içinde işleminden geçirilmelidir.

Gecikerek ödenen iadeler için faiz tahakkuk ettirilmelidir.

Fazla gelen KDV iadeleri, KDV ve diğer vergi yükümlülüklerinden düşürülebilmelidir.

Tahakkuk eden fazla KDV iade alacakları ihracatçılara daima derhal ödenmelidir.

KDV iade taleplerinin doğrulanması işi geniş denetim programlarının bir bileşeni olmalıdır.

Geçmişte yasalara uyum göstermiş düzenli ihracatçılar için daha uygun, tercihli muameleyi içeren yöntem benimsenmelidir.

Sahih olmayan iade talebinde bulunan veya kayıt tutma gereklerine uymayan mükellefler için uygun cezai yaptırımlar tutarlı bir biçimde uygulanmalıdır.

Vergi idaresinin bir iade talebini geri çevirmesi halinde sağlam bir gerekçesi olması durumunda mükellefe temyize gitme hakkı tanınmalıdır.

Vergi idaresi vergi mükelleflerine hakları ve yükümlülükleri ile bir iade talebinde nasıl bulunacakları konusunda açık seçik bilgi sağlamalıdır.

Yenilikçi yaklaşımlar ekonomik büyümeyi destekliyor

Araştırma ve geliştirme faaliyetlerine verilen önem ve destek, sosyal yaşamdan ekonomik gelişmeye kadar ülkelerin kalkınmasına büyük katkı sağlıyor. Yenilikçi yaklaşımları destekleyen ülkeler bunların karşılığını oldukça yüksek oranlarda geri alıyorlar

Son yirmi yıl içerisinde başta Japonya ve bazı Avrupa Anakarası ülkeleri olmak üzere bir dizi OECD ülkesinde yaşam standartları performansı en yüksek ülkelerin daha da gerisine düştü. Aynı zamanda, diğer OECD ülkelerinin büyüme potansiyeli de arttı. Bu performans farklılığı yaşam standartlarının sürekli bir şekilde gelişmesinin en iyi nasıl teşvik edilebileceğine dair politik dersler içeriyor.

OECD tarafından yayınlanan Büyümeye Geçiş raporunda, her OECD üyesi için beş politik tavsiyede bulunuluyor.

Geçen yılki basımda, ağırlıklı emek ve ürün pazarlarına odaklanılmıştı. İkinci sayıda ise bu alanlarda sağlanan ilerleme izleniyor. Ayrıca, yapısal gözlem çalışmasına temel oluşturan göstergelerin kap-

samı genişletilerek uzun bir süredir büyümenin başlıca itici güçlerinden biri olarak kabul edilen yaratıcı yenilikçiliği teşvik eden politikalar da hesaba katılıyor. Aynı ruhla, ancak o kadar kesin olmamakla beraber, Büyümeye Geçiş'in bu sayısında bu alandaki faaliyetlerin düzenlenmesinin ekonomik büyümeyi nasıl etkilediği de araştırılıyor. Son olarak, birkaç adım geriye gidilerek başarın ölçülmesi için gözlem sürecinde kullanılan ölçüt değerlendiriliyor.

Çalışmanın birinci bölümünde ülkelerin 2005 basımı Büyümeye Geçiş'te belirlenen politik önceliklerle uyumlu önlemler alınmasında geçen yıl sağladıkları ilerleme özetleniyor. Emek verimliliğindeki performansın ve emek kullanımının arttırılmasına yönelik politik reformlarda sağlanan ilerleme göz-

den geçirilerek temel bulgular şöyle özetleniyor:

Emek verimliliğinin arttırılmasına yönelik politik öncelikler bakımından, emek pazarlarına giriş üzerindeki kontrollerin ve rekabeti kısıtlayıcı diğer düzenlemelerin gevşetilmesi, insan sermayesi oluşumunun güçlendirilmesi ve emek verimliliğini olumsuz etkileyen diğer politik alanlarda reformlara gidilmesi doğrultusunda, belirlenen politik önceliklere uygun adımlar atılmakta ya da atılmış bulunuyor.

Emek kullanımının arttırılmasına yönelik politik öncelikler bakımından, özellikle Avrupa Anakara ülkeleri için belirlenen politik önceliklere paralel reformlar çoğu durumda henüz gerçekleştirilmediği gibi, daha planlama aşamasında da değil. Örneğin, belirli yaşların üzerinde çalışma konusunda hâlâ yük-

sek olan dolaylı vergilerin, vergi takozlarının (yüklerinin) ve emek maliyeti tabanlarının azaltılmasına yönelik olarak atılmakta olan adımlar çok sınırlı. Engelliler ve hastalık yardım sistemleri alanında ise daha fazla reform eğilimi gözlemleniyor.

Özette her bir OECD ülkesine (ve bir bütün olarak Avrupa Birliği'ne) yönelik notlar esas alınarak beş somut önceliğin her birinde sağlanan ilerleme hakkında daha ayrıntılı bilgiler veriliyor. Reformların uygulanması doğrultusundaki yasaların ve diğer kararların geçirilmesine ek olarak, tek tek ülkeler hakkındaki notlarda hükümet bildirimleri ve parlamentolara sunulan yasa tasarıları gibi reformların ilk aşamaları belgelenebilir.

Üçüncü bölümde ülkeler arasında yaratıcı yenilik çabaları ve sonuçlarının yanı sıra bu sonuçlar üzerindeki etkisi olan ve diğer politik alanları kapsayan bir karşılaştırma yapılıyor. Yaratıcı yenilikçilik uzun süredir maddi yaşam standartlarında başlıca ilerleme kaynağını oluşturuyor. Bununla birlikte, yaratıcı yenilik çabalarının sonuçları genellikle son derece belirsiz olup bir bütün olarak topluma yararı özel firmalara olan yarardan daha fazla olabilir. Dolayısıyla yaratıcı yenilikçiliği teşvik için hükümetler özel sektör Ar-Ge projelerine mali destek ve kamu kurumlarında araştırmalara fon sağlanması gibi çeşitli önlemler uygulamaya koydular. Ayrıca, patent yasaları ve benzeri hukuki yaptırımlar yenilikçilere geliştirdikleri yeniliklerin değerlendirilmesi üzerinde süreli ve özel haklar sağlıyor.

Son yıllarda politik olarak en çok yenilikçilik sistemlerinin etkinliği-

nin artırılmasına yönelik bu ve diğer önlemlerin etkinliğinin güçlendirilmesine dikkat gösterildi. Bunun sonucunda Ar-Ge çalışmalarının finansmanına yönelik enstrümanlar sadece geliştirilmekle kalmayıp, aynı zamanda kamu araştırma kuruluşları ile sanayi arasındaki etkileşimlerin güçlendirilmesine yönelik politikalar uygulamaya konuldu.

Yenilikçiliği harekete geçiren başlıca unsurların analizinden yararlanılarak her bir ülke için yenilikçiliğin desteklenmesine yönelik politika tavsiyeleri belirlendi. Tüm OECD ülkelerine yönelik bu tavsiyeler tek tek ülkeler hakkındaki notlarda yer alıyor. Burada emek ve ürün pazarları için de aynı yaklaşım benimsendi: Politik yapılar da belirlenen zayıflıklar ile birlikte yaratıcı yenilikçilik performansında yetersizlik ya da yenilikçilik alanındaki, beceriler ya da mali koşullar gibi en belirleyici faktörlerdeki zayıflıklar ele alınıp en iyi uygulamaya daha yaklaşmak için reformlar gerektiği öneriliyor.

Yaratıcı yenilikçiliğin sonuçları ve belirlenen politik tavsiyelere bakıldığında ortaya çıkan ülke grupları şunlar:

Yenilikçilik alanında İskandinavya, ABD ve Japonya başı çekiyor. Bunların çoğunda Japonya istisna olmak üzere son on yıl içerisinde güçlü bir verimlilik artışı yaşandı. Ve çoğunda üçüncü kademe eğitimden mezun olma oranlarının yüksek olduğu görüldü. Ancak birkaç ülke hizmet alanında yenilikçiliğin geliştirilmesi sorunuyla karşı karşıya bulunuyor.

Yenilikçilik alanındaki performans yelpazesinin diğer ucunda, Güney Avrupa'da eğitim alanında iyileş-

tirmeler, Orta Avrupa'da ürün pazarında daha güçlü bir rekabet sağlanması gerekiyor.

Orta kademelerde ise verimlilik konusunda performansın genel olarak iyi olduğu ABD dışındaki İngilizce konuşulan ülkeler yer alıyor. Bu ülkelerin ortak sorununu kamu araştırmaları ile sanayi arasındaki bağların güçlendirilmesi oluşturuyor.

Başta Fransa ve Almanya olmak üzere diğer ülkeler ise yenilikçilik alanında ortalamanın üzerinde bir performans gösterme eğilimindedir; ancak üçüncü kademe eğitimin güçlendirilmesi gerekiyor. Bunların çoğu özel sektör Ar-Ge çalışmalarını desteklemeye dönük mali önlemlerin maliyet etkinliğini geliştirebilirler.

Raporda ayrıca, mali piyasa düzenlemeleri ile ekonomik büyüme arasındaki bağa biraz ışık tutuluyor OECD ülkeleri arasında mali sistemlerin genel büyüklüğü, yapısı ve aynı zamanda bankacılık ve menkul kıymet piyasalarındaki rekabet baskılarının derecesi bakımından önemli farklılıklar olduğu görülüyor. Bu farklılıkların altında, bir ölçüde, düzenlemeler alanındaki farklılıklar yatıyor. Özellikle, bankacılık alanında rekabet önünde büyük engellerin korunduğu ya da menkul kıymet piyasasında yatırımcılar için çok az koruma getirilen düzenlemeler mali sistemlerin gelişmesini sektöre uğratarak ekonomik büyümenin daha zayıf olmasına yol açıyor. Gerçekten de, bu bölümde sunulan ampirik analiz sonuçları düzenlemelerin mali gelişme için daha elverişli olduğu ülkelerde dış finansmana daha bağımlı olan sektörlerin daha hızlı büyüdüğünü gösteriyor.

Ekonomik büyüme göstergeleri yeterli mi?

Kişi başına GSYİH, bir ülkenin başarısını ölçmede en çok kullanılan araç, buna rağmen bir ulusun ekonomik refahı için bir rehber olarak çok eksik bulunuyor. Bir ülke ekonomisinin gelişimi ya da gösterdiği performans gayri safi yurt içi hasıla ile yeterince saptanamıyor.

Ülkelerin gelişmişlik düzeylerini, ekonomide yaşanan gelişmeleri en iyi görme yollarından birisi gayri safi milli hasılda meydana gelen değişimlerdir. İyi bir ekonomi fotoğrafı çekebilmek için bu göstergelerde yeterince net olmuyor. Economist Dergisinde yer alan makalede OECD'nin 2006 Büyümeye Geçiş raporunda yer alan GSYİH'nın genel refah düzeyini etkilemesi ele alındı.

Amerika'da kurumsal muhasebe oyunları hakkında oldukça karmaşık bulunmakta, ancak belki de tüm zamanların en büyük muhasebe gözetimi hükümetlerin kendi ulusal rakamlarında gizlenmiş durumda. Kişi başına GSYİH, bir ülkenin başarısını ölçmede en çok kullanılan araç, buna rağmen bir ulusun ekonomik refahı için bir rehber olarak çok eksik. OECD'nin 2006

Büyümeye Geçiş raporundaki yeni bir çalışma bu konuda bazı alternatifler sunmakta.

Ekonomistler, GSYİH büyümesinin nasıl destekleneceği konusunu tartışmaya çok fazla zaman harcamakta. OECD'nin kendisi Amerika ve Avrupa'nın kişi başına GSYİH'sı arasındaki giderek artan boşluğa dikkatleri çekmekte. Oysa bir ulusun refahı GSYİH tarafından yok sayılan pek çok faktöre dayanmakta, örneğin boş zaman, gelir eşitsizliği ve çevre kalitesi. GSYİH, öncelikle ikinci dünya savaşının büyük üretim çabasına kılavuzluk etmesi amacıyla bir planlama aracı olarak geliştirildi. Hiç bir zaman ekonomik refahın kesin kıstası olma niyetinde olmadı. Zaman içerisinde başka bir gösterge ülkelerin ve onların görece performansının sıralanmasını değiştirecek mi?

GSYİH hayat standartlarının parasal taraflarının en iyi ölçüsü de olmadı. GSYİH, bir ülkede ikamet edenlerin ürettikleri mal ve hizmetlerin değerini ölçmekte. Fakat İngiltere'de elde edilen gelirin bir kısmı, ikamet edenler yurt dışından gelir elde ederken, ikamet etmeyenlere ödendiği söylenmekte. Yurt dışından net gelirler GSYİH'ya eklenerek, bir ulusun refahı için daha önemli olan gayri safi milli hasıla (GSMH) olarak da bilinen gayri safi milli gelire ulaşılmaktadır. Pek çok ülkenin kişi başına GSMH düzeyi GSYİH ile olan düzeyi ile benzerlik göstermekte. Bunun tek istisnası İrlanda. İrlanda'nın kişi başına GSYİH'sı OECD ülkeleri içindeki en yüksek olanlardan bir tanesi, fakat yatırım gelirlerinin büyük net dışı akışları nedeniyle, kişi başına GSMH'sı ancak OECD ortalaması kadar. İr-

landa'nın geçen yıllar boyunca ortalama GSMH büyüme oranı, GSYİH temelinden yaklaşık sadece yüzde bir daha az.

Diğer bir eksiklik, GSYİH'nin öz sermaye amortismanına izin vermemesi. Bunun GSMH'dan (gayri safi milli gelir) çıkarılması ile muh temelen refahın en iyi ulusal hesap göstergesi olan Net Ulusal Gelire (NNI) ulaşılmakta. Rakamların ülkelere ve zamana karşı karşılaştırılması zor kılınarak elde edilmesi daha zordur.

Fakat Net Ulusal Gelir (NNI) bile insanların refahını ölçmede mükemmel bir ölçü değildir: boş zaman, eşitsizlik ve çevre gibi önemli konuların değerini dikkate almaz. GSYİH, ideal olarak kirliliği ve yeniden kullanılmayan kaynakların kullanılmasını dikkate almak amacıyla azaltılmalı, ancak bunu gerçekleştirecek geçerli bir standart hesap henüz bulunmamakta.

Diğer yandan, OECD, gelir dağılımı için GSYİH'yi ayarlamak amacıyla cesur bir girişimde bulundu. Pek çok gözlemciye göre, büyük servete sahibi çok az ailenin bulunduğu fakat çoğunluğun yokluk içinde yaşadığı bir ülke, aynı GSYİH'ya sahip fakat daha az yoksulluğun olduğu ülkeden daha düşük düzeyde bir refah seviyesine sahip olacak. Her ne kadar sadece eşitsizliğe yönelik yaklaşımlara fazlasıyla dayansa da, bir dolarlık gelir bile aslında yoksulların elinde daha çok eder. OECD hesaplamaları, insanlar eşitsizlikten ne kadar

çok hoşlanmazlarsa, gelirin çok daha eşit dağıtıldığı Amerika ve diğer pek çok zengin ülke arasındaki boşluğun büyük ölçüde azaltılması gerekeceğini ileri sürmekte. Bu hesaba göre, ayarlanmış kişi başına gelir Fransa'da Amerika'dan daha yüksektir.

Eşitsizlik son yıllarda pek çok ülkede artmakta. Eşitsizlikten büyük bir kaçınma varsayıldığında, ayarlanmış kişi başına gelir ortalaması, 1985 ve 2002 yılları arasında OECD ülkelerinde yılda sadece yüzde 0.6'ya kadar büyürken, kişi başına GSYİH yüzde 1.4 büyüdü. Fakat bu gibi tahminler ciddi kararlarda hassas. Bunun yerine insanlar eşitsizliği çok az umursarlarsa, o zaman düzenleme çok daha küçülecek.

Daha uzun tatiller ve daha kısa çalışma saatleri bireyin refahını artırmakta, ancak geleneksel ulusal hesaplar bu gibi faydaları tamamen dikkate almamakta. Amerika dünyanın en zengin ülkelerinden bir tanesi, ancak buradaki çalışanlar başka yerlerdekilere göre daha uzun saatler çalışmakta. Bunun sonucu olarak, boş zaman için GSYİH'yi ayarlamak da Amerika ve Avrupa arasındaki fark daraltmakta. OECD boş zaman üzerine bir değer koymak için üç farklı yöntem kullanmakta. En yüksek değeri kullanarak (saat başına çalışılan GSYİH ortalamasına dayanan), Almanya'nın kişi başına boş zamana göre ayarlanmış GSYİH'sı geleneksel kişi başına GSYİH'daki yüzde 26'lık düşüş ile karşılaştırıl-

dığında Amerika'dan sadece yüzde 6 daha düşük. Pek çok Avrupa ülkesinin boş zamana göre ayarlanmış GSYİH'sı geçen birkaç on yıl boyunca standart ölçüden daha hızlı büyümekte çünkü çalışma saatleri düşmekte.

Avrupalılar, rahatlamayın

GSYİH açık bir biçimde refahın en iyi göstergesi değil, fakat OECD, bunun pek çok amaç için uygun temelde geçerli en iyi gösterge olduğunu belirtmekte. Ancak, GSYİH'nin tam bir görüntüsünü vermek için diğer ölçüler tarafından tamamlanmaları gerekmektedir. OECD, pek çok alternatif ölçünün, kişi başına GSYİH için benzer uluslararası öncelikler sağladığı gerçeğinden teselli buldu. Ne eşitsizlik ne de boş zaman için yapılan düzenlemenin tek başına Amerika'nın üstünlüğünü yıkmayacağı bir gerçek. Ancak her iki düzenleme yapılırsa o zaman belli varsayımlar üzerinde, ABD ve pek çok Avrupa ülkesi arasındaki farklar ortadan kalkabilir.

Bu, Avrupa'nın gücünün ekonomik reformları terk etmeye yetebileceği anlamına gelmemekte. Boş zaman değerlidir, fakat gelecek emeklilik maaşlarını ödemeyecek. Yine de, OECD geleneksel GSYİH rakamları ile mücadeleye davet eden ilk ana kuruluş olmasından dolayı tebrik edilmeli. Şimdiki görevi hükümetleri daha uygun istatistikler üretmeye başlamaları için desteklemek.

Küresel dengesizlik derinleşiyor

Küresel cari hesap dengesizlikleri giderek artarken, açığın finansmanı konusunda endişelerde yoğunluk kazanmaya başladı. Küresel ekonominin temel riskleri arasında petrol fiyatlarındaki artış ve kuş gribi yer alıyor.

Uluslararası Para Fonu (IMF) Genel Müdürü Rodrigo de Rato Kaliforniya Üniversitesinde yaptığı konuşmada dünyadaki küresel dengesizlikleri ele aldı.

Ülkeler arasındaki ekonomik dengesizlikler görünümü yeni değil. Fakat küreselleşme bu gibi dengesizlikleri hem boyut hem de nitelik itibarıyla etkilemekte. Örneğin küreselleşme olmadan, ABD cari işlem açığının bugünkü seviyesi fi nance edilemeyebilirdi. Bu problemin çözümünde dünya ekonomisinde Asya ekonomilerinin ve ABD'nin rolü üzerinde durmak mümkün.

Geçen bir kaç yıl, küresel ekonomide iyi zamanlardı. 2004'te Dünya üretim artışı, yaklaşık yüzde 5 ile son 30 yılın en yüksek rakamına

ulaştı, 2005'te küresel reel GSYİH büyümenin yüzde 4 civarında olması beklendi. Yüksek petrol fiyatları da dahil olmak üzere son zamanlarda yaşanan şoklara rağmen büyümenin 2006'da da devam etmesi beklenmekte. Büyümenin en büyük motorları ise ABD ve 2005'te neredeyse yüzde 7 büyümesi tahmin edilen gelişmekte olan Asya ülkeleri. Çin'de yaşanan büyüme pek çok kişinin bildiği gibi çok güçlüydü: geçen yıl yaklaşık yüzde 10.

Bu güçlü küresel büyüme, petrol fiyatlarındaki artışa rağmen enflasyonda önemli bir yükseliş olmadan gerçekleşti. Önemli sanayi ülkeleri ve pek çok gelişmekte olan piyasada enflasyon beklentileri genellikle iyi saptandı. Uluslararası finansal piyasa koşulları yakın zamana göre oldukça tehlikesiz; pek çok ülke-

nin finansal sistemlerinin esnekliği güçlendi.

Bu noktada bu işlerin sürüp sürmeyeceği veya bunu sonlandırma kapasitesine sahip olma konusunda altı çizili baskıların olup olmadığı sorulabilir. Cevap, risk varsa bunlar yönetilebilir. Önemli oyuncular bir takım riskleri almak ve bu problemleri, özellikle de küresel dengesizlikleri belirtmek için harekete geçerse küresel ekonomi iyi bir hızda büyüyebilir.

Riskler kategorisinde petrol fiyatlarındaki artış ve kuş gribi yer almakta. Ekonomi politikaları yapanların kısa dönemde dünyadaki petrol fiyatlarını etkilemek için çok fazla yapacakları bir şey yok. Fakat orta dönemde atacakları adımlar bulunmakta. Petrol üreten ülkeler yeni alanlarda yatırımlarını artı-

arak işe başlayabilir. Petrol tüketen ülkeler ise rafine kapasitesini artırabilir ve korumayı ve enerji verimliliğini artırmak gibi petrol talebini sınırlayacak önlemler alabilir. Yüksek petrol fiyatlarına fiyat artırmak yerine sübvansiyonları artırarak tepki gösteren ülkeler, bunun fakirler üzerindeki etkisini azaltmak için daha etkin bir yol bulmalıdır. Kuş gribine gelince uluslararası topluluk haklı olarak riski azaltmaya çalışmakta. Fakat ekonomi politikaları yapanlar için yayılmanın ekonomik uygulamalarını dikkate almaları da yararlı olacak. Özellikle ticaret, finansal ve ödemeler sistemleri için bir kriz esnasında ne yapılabileceği üzerinde düşünmeleri gerekmektedir. IMF de bu konu hakkında aktif çalışmalar yürütmekte.

Küresel cari hesap dengesizlikleri artarken, bunların şimdiye kadar kolayca finanse edilebilmeleri gerçeği politikacılar arasında gönül rahatlığı hissine sebep olacak gibi görünmekte. Ancak daha kaygılı olmaları gerektiği düşünülmekte. Çünkü problem giderek büyümekte ve düzensiz bir düzenleme yapılsa bu durum dünya ekonomisi için çok maliyetli ve yıkıcı olacak. Bunun olabilirliğini azaltmayı amaçlayan politikalar katılan ülkelerin orta dönemli çıkarlarında yer almakta. Bu nedenle IMF uluslararası politika için duyarlı bir risk yönetimi yaklaşımını desteklemekte. ABD'nin ödemeler dengesindeki büyük açık, Rusya, Suudi Arabis-

tan, Japonya, Asya'nın yükselen ekonomileri ve özellikle Çin gibi petrol ihraç eden ülkelerin sahip olduğu fazla ile karşılaştırıldığında küresel dengesizliklerin en görünür tarafı. Bu ülkelerin pek çoğunda özellikle de Çin'de cari işlem fazlaları, merkez bankaları tarafından rezervlerin çok fazla biriktirilmesine eşlik etmekte. ABD'de tekrar eden cari işlem açıkları büyüyen dış borçlanma ile sonuçlanmakta.

Cari hesap ve finansal dengesizlikler hikayenin sadece bir tarafı. Bunun temelinde ABD ve yükselen Asya'daki tasarruf ve yatırımın farklı modelleri yer almakta. Tasarruflar ABD'de çok düşük olmasına rağmen yükselen Asya'da oldukça yüksek. ABD'nin tasarruf oranı son yıllarda düşme eğilimindeydi, fakat son yıllarda artan konut yapımının etkisi ile artmaya başladı. Diğer yandan pek çok Asya ülkesi son yıllarda bir yatırım sıkıntısı çekmekte iken Çin'de son yıllarda yatırım ve tasarruflarda çok büyük artış yaşanmakta. Çin'de görece düşük tüketime yol açan yüksek ihtiyati tasarruflar, Çin'in neden ödemeler dengesinde çok yüksek cari işlem fazlasını yürüttüğünün temel nedeni.

Küresel dengesizliklerin hızlı bir biçimde yatıştırılacağı iki yol bulunmakta. Bunlardan bir tanesi dünya ekonomisini etkileyen ABD'deki tüketim artışı oranının aniden düşürülmesi. ABD'deki tüketim artışı yavaşlamalı çünkü ne-

gatif hanehalkı tasarruf oranı sürdürülebilir değil. Fakat hızlı bir yavaşlama, diğer destekler yerleşmeden dünya talebinin önemli desteğini alıp götürebilir. Bu gibi bir düşüş diğer ülke, örneğin Avrupa ve Çin, ekonomilerinin yurt içi talebinin azalmasına yol açabilir çünkü onların ihraç mallarına olan talep düşer. Bu senaryo, küresel talebin daralmasının cari işlem dengesizliklerinde ılımlı düzeltme ile olacak olması.

Diğer bir olasılık, bu düzenlemenin finansal tarafların zorlanması. Çünkü gerçek tarafın kendini düzenlemesi olasılığı yok gibi gözükmemekte. Yatırımcılar ABD artan finansal varlık miktarını tutmakta isteksiz ve daha yüksek faiz oranları ve ABD dolarının değer kaybetmesini talep etmekte. Yine eğer bu durum da ani olarak gerçekleşirse, talepte ve üretim çıktılarında bir yavaşlama gerçekleşir. Buradaki senaryo, ekonomik zararın korumacılıktaki artış ile daha da kötü olacağı riskinin bulunması.

Asıl zorluk küresel dengesizlikleri aşamalı olarak gidermek. Bunun gerçekleştirilmesi için küresel dengesizliklerin kendi kendini tedavi edebileceği iddiasından kaçınmak çok önemli. Dengesizliklerin büyük kısmı hükümet faaliyetlerinden özellikle de ABD maliye politikası ve Asya'daki döviz kuru ve yapısal politikalardan kaynaklanmakta. Dengesizlikleri kendi kendini tedavi etmeye bırakmak, daha ciddi problemlere neden olan ani

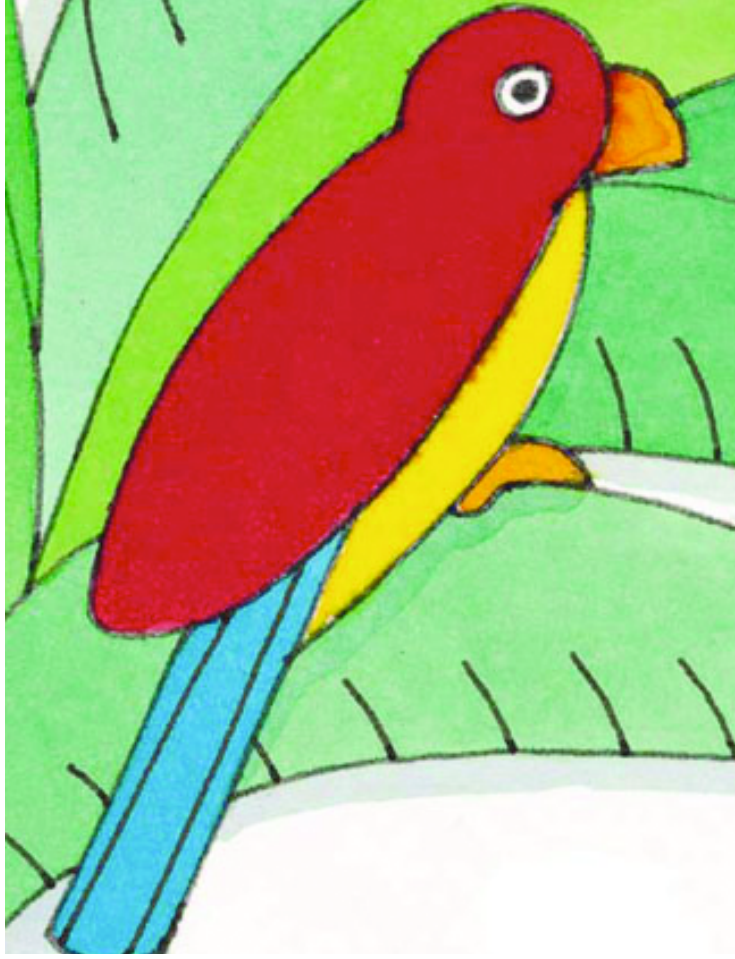
ve düzensiz düzenlemelere büyük olasılıkla yol açmakta.

Ayrıca küresel dengesizliklerin sistematik olarak önemli hükümetler tarafından paylaşılmış bir sorumluluk olarak görülmesi önemli. Bu durum gerekli hareketlerin hem politik olarak daha kolay hem de ekonomik olarak daha etkili gerçekleştirilmesini sağlayacak. Ekonomik olarak daha kolay çünkü ABD'den talep çekilirse Avrupa ve Asya'ya eklenir. Politik olarak daha kolay çünkü karşılıklı şikayet yerine karşılıklı destek ve yükün paylaşılması sağlanmakta.

Küresel dengesizliklerde ABD ve yükselen Asya'nın yanı sıra

Avrupa ve Japonya da önemli rol oynamakta. Her ikisinin de kendi problemleri var. Japonya deflasyon tarafından kuşatılmış durumda ve maliye politikası açısından yapabileceklerini kısıtlayan yaşlanma nüfusunun ekonomik etkilerini şimdiden tecrübe etmekte. Avrupa ise genel olarak dengelenmiş olan cari işlem durumuna ve kendi mali sınırlamaları ve yükselen yaşlanma

problemine sahip. Fakat her ikisi de rekabet etmeyen işgücü ve ürün piyasaları gibi büyümeyi aksatacak olan yapısal katılıklara sahip. Bu problemleri ele almak için yapılan faaliyetler kendi ekonomilerine ya-

rarlı olacak ve talep ile arz toplayarak küresel büyümeyi destekleyecek. Bir dizi Avrupa ülkesinde de mali problemleri ele alma ihtiyacı bulunmakta. Pek çok ülke, çok düşük işgücü kullanımına ve verimlilik büyümesine aynı zamanda çok yüksek kamu açıklarına ve borca sahip olarak yaşlanma nüfusu için hazırlıksız bulunmakta. Yapılması gereken kamu finansmanını geli-

tirmeyi, iş gücüne katılımı artırma ve artan rekabet aracılığıyla üretkenliği artırmayı amaçlayan bir ikna edici plan oluşturmak.

Aynı zamanda büyük cari hesap fazlasına sahip olan petrol üreten ülkelerin makro ekonomik durumları yeterince güçlü olduğundan özel alanlarda verimli harcamaları hatta bazı durumlarda sosyal harcamaları artırarak bu duruma yardımcı olabileceği düşünülmekte.

ABD'nin kendi cari işlem açığını yurt içi tasarrufları artırarak ele alması önemli ve giderek artan aciliyete sahip. Burada finansal açığın azaltılması önemli bir rol oynamakta. ABD yönetimi açık azalma ihtiyacını kabul etmekte, fakat planları harcamalarda bek-

lenmeyen kesinti teklifleri üzerine neredeyse tamamen odaklanmakta. Ancak Irak ve Afganistan operasyonlarının ve Körfez Sahilinin (Gulf Coast) yeniden yapılandırılması maliyetlerindeki belirsizlik ve izinli harcamaların aşağı çekilmesindeki zorluk hali hazırdaki cari açığın azaltılması planının gerçekleşebileceği konusunda daha fazla şüphe yaratmakta.

Çin ise pek çok alanda harekete geçmekte. Birkaç ay önce daha büyük döviz kuru esnekliğine yönelik adım attı. Orta vadede esnekliği artıracak adımları attı. IMF de döviz kuru rejiminin liberalizasyonu için Çin'e tavsiyede bulunmakta. Geçen yıl bu doğrultuda yapılan bir değişimin para kurunun değerlendirilmesine ve Çin'in cari işlem fazlasının azaltılmasına yol açacağına inanılmakta ancak yine de nihai kararı Çin otoriteleri verecek. Döviz kurlarını daha esnek olmasını kabul eden diğer Asya ülkelerinin de bunu sürdürmesi çok önemli. Ancak döviz kuru oralarında yapılan düzenlemeler tek başına yeterli değil. Asya'da yurt içi talebin hızlı artışını cesaretlendirmeyi amaçlayan yapısal reformlar da düzenleme sürecinin bir parçası olmalı.

Çin diğer Asya ülkelerinden farklılık göstermekte çünkü Çin'in yatırım oranı yüksek. Ancak burada sorulması gereken soru Çin'deki yatırımların yeteri kadar verimli olup olmadığı. Küresel dengesizliklerle mücadelede Çin'in yapacağı en iyi katkı ihtiyati tasarrufları azaltarak tüketimi artırmak. Çin otoritelerinin bunu gerçekleştireceği iki yol, sağlık ve eğitim üzerinde daha fazla harcamaya yönelik kamu harcamasını yeniden dengelemek ve emeklilik maaşı sisteminde reform gerçekleştirmek. Çin'deki pek çok birey ve aile çok fazla tasarrufta bulunmakta çünkü sağlık ve emeklilik maaşlarının gerektiğinde kendilerini korumakta yeterli kalıp

kalmayacağı konusunda şüpheleri var. Bu şüphelerin ortadan kaldırılması hem kamu hizmeti hem de tüketimin artırılmasını teşvik yoluyla olabilir.

IMF'in Asya ülkeleri ile rolü Asya krizinden sonra renklendi. IMF Asya krizleri boyunca pek çok çalışmalarda bulundu. Kimilerine göre bu çalışmalar gereksiz ve izinsiz yapılmış. Ancak, IMF çalışmalarının Asya üye kuruluşları için yararlı ve hatta yapıcı olduğuna inanmakta.

Asya ülkeleri ile ilişkiler pek çok nedenle önemli. IMF, diğer üyelerdeki gibi küresel deneyime dayanarak tavsiyelerde bulunmakta. Gerektiği zaman mali destek olasılığı ve vaadi Asya ülkeleri için çok yararlı. Pek çok yükselen piyasa ülkesi, Asya krizinden bu yana kendi kendini güvence altına alma yapısında önemli dış rezerv toplamadı. Özellikle Asya'da kriz anında daha ileri son çare bulmak amacıyla bölgesel finansal ortaklığı geliştirme çabaları bulunmakta. Ancak büyük rezervler tutmanın maliyeti ve bölgesel finansal düzenlemelerin limitleri bulunmakta. Ülkeler piyasa finansmanına erişim kazanması nedeniyle finansal akışlardaki onaylıklara ve diğer ülkelerdeki finansal olayların kötü etkilerinin bulaşmasına daha eğilimli hale geldi. Asya'da dünya sermaye piyasalarına entegre olmanın görece ilk aşamasında olan pek çok ülke bulunmakta. Ufukta herhangi bir ani kriz görünmemek-

te. IMF'ye göre gerektiği zaman IMF'den destek almak Asya ülkeleri için önemli olmaya devam edecek gibi, bu nedenle Asya ülkelerinden destek almak ve bunun IMF üyelerinin ihtiyaçlarının karşılandığı şekilde sağlanması önemli. Bu, IMF'nin orta dönemdeki stratejisinin bir parçası olarak yükselen piyasalarda IMF'nin rolü hakkındaki çalışmalardaki önemli düşünce.

Asya ülkelerinin dünya ekonomisinde giderek artan önemi kabul edildiğinde IMF'nin karar alma sürecinde bir role sahip olmaları önem kazanmakta. Üyelerini temsil eden uluslararası bir kuruluş olarak IMF'in ülkelerin büyüyen ekonomik önemini yeterli derecede temsil etmeye çalışmakta olduğu belirtilmekte. Bu nedenle yükselen piyasa ekonomilerinin özellikle de Asya ülkelerinin oy kullanma gücünde bir artış olması ihtiyacı vurgulanmakta.

Oy kullanma paylarının belirlediği IMF kotaları, üyeliklerin politik konsensusa ulaşmaları gereken bir konu. Bu konu dikkate alındığında, üyelerin hem kuruluşun çıkarları hem de ulusal çıkarlar üzerinde durması gerekmekte. Bu iki durumun kesin olduğu belirtilmekte. Bazı ülkeler pastadan daha büyük bir pay alırken diğerler daha küçük bir pay almak zorunda. IMF'nin meşruluğu konusunda genel bir kabul olursa, bundan hem kuruluş hem de üyeleri fayda göreceği düşünülmekte.

Dünya ekonomisi

Dünyanın derdi işsizlik

İstihdam dünyanın ortak derdi haline geldi. 2005 yılında dünya genelinde -ki işsiz sayısı bir önceki yıla göre 2.2 milyon artarak 192 milyona yükseldi. Küresel bir istihdam krizi yavaş yavaş tüm dünyayı etkisi altına alıyor. Uluslararası Çalışma Örgütü önlem alınmazsa, kriz uyarısında bulundu.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) Küresel İstihdam Eğilimleri Raporu'nda, küresel işsizliğin 2005'te de yükselmeye devam ettiğini açıkladı. Küresel ekonomide yaşanan canlılığın, iş arayanların sayısının artmasını önleyemediği bildirilen raporda, dünyadaki işsizlerin yarısının gençlerden oluştuğuna ve genç işsizlerin sayısının giderek arttığına dikkat çekildi. Raporda, birçok ekonomideki büyümenin yeni işlere veya ücret artışlarına dönüştürmede başarısızlığı ile doğal felaketler ve artan enerji fiyatlarının, özellikle yoksulları ağır biçimde etkilediği anlatıldı.

Uluslararası çalışma örgütünün yaptığı tahmine göre, geçen yıl sonu itibarıyla toplam işsiz sayısının

191.8 milyon olduğu bildirilen raporda, bu rakamın, işsiz sayısında bir önceki yıla göre 2.2, 1995'e göre ise 34.4 milyonluk bir artış anlamına geldiği ifade edildi. Geçen yıl dünyadaki yüzde 4.3'lük Gayrisafi Yurtiçi Hasıla (GSYH) artışına karşın, tüm dünyada aşırı yoksulluk içindeki 500 milyonu aşkın insandan yalnızca 14.5 milyonunun, kişi başına günde 1 dolarlık kazançla belirlenen yoksulluk sınırının üstüne çıkabildiği raporda ifade edildi.

Raporda, dünyadaki işsizlerin hemen hemen yarısını 15-24 yaş arası kişilerin oluşturduğuna ve gençler arasında işsiz kalma olasılığının, yetişkinlere göre üç kat daha fazla olduğuna işaret edildi. Hizmetler sektörünün toplam istihdamdaki payının, Ortadoğu ve Kuzey Afrika

dışındaki bütün bölgelerde son 10 yıl içinde önemli ölçüde arttığı vurgulanan raporda, "Hizmetler sektörünün son on yıl içinde sergilediği gelişmenin aynen sürmesi halinde, bu sektör en fazla istihdam sağlama açısından kısa sürede tarımın yerini alacaktır" denildi.

ABD'de dış açık 725.8 milyar dolara

ABD, ekonomisinin en büyük sorunları arasında sayılan dış ticaret açığında, geçen yıl yeni bir rekor kırdı. ABD Ticaret Bakanlığı'nın açıklamasına göre, 2005 yılı dış ticaret açığı 2004 yılına göre yüzde 17.5 artarak 725.8 milyar dolar oldu. ABD'nin önemli partnerleriyle ikili ticaretinde verdiği açıklarda da 2005 yılında yeni rekorlar kaydedildi.

ABD'nin son yıllardaki dış politika gündeminin en önemli maddelerinden biri olan Çin ile ticaretinde verdiği açık, yüzde 24.5 artışla 201.6 milyar dolarla rekor kırdı. ABD, 2005 yılında Avrupa Birliği, Japonya, Kanada, Meksika ile ticaretinde de rekor açıklar verirken, petrol fiyatlarındaki artış nedeniyle Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC) üyesi ülkelerle ticaretindeki açıklarında rekor kırdı.

ABD faiz oranını 0,25 oranında artırarak yüzde 4,5'e çıkardı. ABD Merkez Bankası 19 ay boyunca 14. kez banka faiz oranını 0,25 oranında artırarak yüzde 4,5'e çıkardı.

Çin ekonomisi soğumuyor

Çin Hükümeti, ülke ekonomisinin 2005'te beklentilerin üzerinde yüzde 9.9 büyüdüğünü açıkladı. Çin ekonomisinde arzulanan soğuma bir türlü gerçekleşmiyor. Çin 2005 yılında artan verimlilik, düşük enflasyon ve canlılık ortamında yüzde 9.9 oranında büyüdü. Devlet İstatistik Dairesi Müdürü Li Deşui, ilk hesaplamalara göre geçen yıl ulusal gelirin 2,26 trilyon dolara ulaştığını söyledi. Açıklanan verile-

re göre, 2005'te tarım sektörünün katma değeri 281 milyar doları bulurken bu sektör yüzde 5.2 büyüdü. Sanayinin katma değeri ise 1 trilyon dolara çıktı ve bu sektör de yüzde 11.4 büyüme gerçekleştirdi. Hizmet sektöründe de 90.1 milyar dolar katma değerle yüzde 9.6 bü-

yüme görüldü. Li Deşui, basın toplantısında geçen yıl gerçekleştirilen büyümenin dengeli olduğunu savundu. Çin, 2004 yılında yüzde 10.1 büyüme sağlamıştı. Çin'in tüketici fiyat endeksinin 2005'te yüzde 1.8, sabit yatırımların yüzde 25.7 ve perakende satışların da yüzde 12.9 arttığı açıklandı.

Bu arada, Çin ekonomisi 2005'te 101.9 milyar dolarlık ticaret fazlası

verdi. Bu rakam, 2004 yılına göre 69.9 milyar dolar artışı ifade ediyor. Çin'in dış ticareti geçen yıl bir önceki yıla göre yüzde 23.2 artarak, 1,4 trilyon doları geçti. Dış ticaretin 762 milyar dolarlık kısmını yüzde 28.4 artış gösteren ihracat, 660.12 milyar dolarlık kısmını da yüzde 17.6 artış gösteren ithalat oluşturdu.

Çin'de fiilen kullanılan dış yatırım 2005'te 60.3 milyar doları bulurken, bu rakam bir önceki yıla göre yüzde 0.5 düşüş kaydetti. Çin'in döviz rezervi de geçen yılın başına göre 208.9 milyar dolar artarak yıl sonunda 818,9 milyar dolara ulaştı.

Arjantin IMF olan borçlarını ödedi

Arjantin hükümeti, 15 Aralık'ta döviz rezervlerinin 27 milyar dolara ulaştığını bildirerek,

IMF'ye olan 9.8 milyar dolarlık borcunu kapatacağını ilan etmişti. Geri ödeme, 2001 yılında düştüğü ağır ekonomik ve mali kriz sonrasında neredeyse iflas durumuna gelen ve IMF gibi uluslararası mali kurumlarla ağır şartlarla anlaşmak zorunda kalan Arjantin'in ekonomik bağımsızlığını geri kazanma yolunda önemli bir adım olarak değerlendiriliyor.

Enflasyon beklentilerin altında

Şubat ayında Üretici Fiyatları Genel Endeksinde bir önceki aya göre yüzde 0,26 bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 2,22, bir önceki yılın aynı aya göre yüzde 5,26 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 5,04 artış gerçekleştirdi. Endekste kapsanan toplam 762 maddeden, 247 maddenin ortalama fiyatlarında değişim olmazken, 278 maddenin ortalama fiyatlarında artış, 237 maddenin ortalama fiyatlarında ise düşüş gerçekleşti. Sektörlere göre en yüksek artış ham petrol ve doğalgaz çıkarımında yaşandı. En büyük gerileme ise mobilya imalatında görüldü.

Şubat ayında Tüketici Fiyatları Genel Endeksi bir önceki aya göre yüzde 0,22, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 0,97, bir önceki yılın aynı aya göre yüzde 8,15 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 8,03 artış gerçekleştirdi. Endekste kapsanan toplam 442 maddeden, 57 maddenin ortalama fiyatlarında değişim olmazken, 240 maddenin ortalama fiyatlarında artış, 145 maddenin ortalama fiyatlarında ise düşüş gerçekleşti. Ana harcama gruplarına göre en yüksek artış gıda ve alkolsüz içeceklerde görüldü, giyim ve ayakkabı grubunda düşüş yaşandı.

ÜFE	ŞUBAT 2006 (2003=100)	ŞUBAT 2005 (2003=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	0,26	0,11
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	2,22	-0,30
Bir önceki yılın aynı aya göre değişim oranı (%)	5,26	10,58
(01.03.2005-28.02.2006) - (01.03.2004-28.02.2005) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	5,04	14,70

TÜFE	ŞUBAT 2006 (2003=100)	ŞUBAT 2005 (2003=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	0,22	0,02
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	0,97	0,57
Bir önceki yılın aynı aya göre değişim oranı (%)	8,15	8,69
(01.03.2005-28.02.2006) - (01.03.2004-28.02.2005) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	8,03	8,44

		2006		2005									
		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
ÜFE	Bir önceki aya göre değişim	1,96	0,26	1,26	1,21	0,20	-0,48	-0,74	1,04	0,78	0,68	-0,95	-0,04
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	1,96	2,22	0,96	2,18	2,38	1,89	1,14	2,18	2,98	3,69	2,71	2,66
TÜFE	Bir önceki aya göre değişim	0,75	0,22	0,26	0,71	0,92	0,10	-0,57	0,85	1,02	1,79	1,40	0,42
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	0,75	0,97	0,83	1,55	2,49	2,59	2,00	2,87	3,93	5,79	7,27	7,72

Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri

Bazı Konsolide Bütçe Gelirleri Kümülatif Gerçekleşmeleri	Ocak - Ocak (Milyon YTL)			2006 Yılı Bütçe Hedefi
	2005 Konsolide Bütçe	2006 Merkezi Bütçe	Artış (yüzde)	
Gelirler	10.186	13.619	25.2	160.326
Genel Bütçe Gelirleri	10.072	13.477	25.2	156.214
Vergi Gelirleri	7.591	10.134	25.0	132.199
Gelir, Kar ve Ser. Kazanç üzerinden Alınan Vergiler	1.666	2.417	31.0	38.982
Gelir Vergisi	1.614	2.280	29.2	26.090
Gelir Vergisi Tevkifatı	1.595	2.258	29.3	
Kurumlar Vergisi	51	137	62.7	12.892
KVK Göre Alınan Geçici Vergi	22	40	45.0	
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	171	847	79.2	4.947
Motorlu Taşıtlar Vergisi	447	612	26.9	3.042
Dahilde Mal ve Hizmetlerden Alınan Vergiler	4.301	4.820	10.7	57.601
Dahilde Alınan KDV	1.395	1.875	25.6	16.337
Özel Tüketim Vergisi	2.157	2.620	17.6	37.276
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergileri	174	233	25.3	1.806
Mal ve Hizmetlerden Alınan Diğer Vergiler	447	325	-37.5	3.988
Dış Ticaretten Alınan Vergiler	1.071	1.446	25.9	24.253
İthalat Vergileri	981	1.342	26.9	22.398
Vergi Dışı Gelirler	2.121	3.289	35.5	21.372
Harcamalar	11.187	11.604	3.59	174.322

EKONOMİK VERİLER

	2005	2004	2003	2002	2001	2000
GSMH (Cari fiyatlarla Trilyon TL)		428.932	356.681	275.032	176.484	125.596
GSMH (milyon/dolar)		299.475	239.235	179.898	145.693	200.002
GSMH (Değişim Hızı 1987 fiyatlarıyla %)		9.9	5.9	7.9	-9.5	6.3
Kişi başına GSMH (ABD Doları)		4.172	3.383	2.598	2.123	2.965
Üretim Endeksi	130.1	123.4	112.4	103.3	94.4	103.4
Toplam İhracat (milyon/dolar)	73.122	63.167	47.253	36.059	31.334	27.775
Toplam ithalat (milyon/dolar)	116.048	97.540	-22.087	51.584	41.399	54.503
Dış Ticaret Dengesi (milyon/dolar)	-42.926	-34.373	69.340	-15.495	-10.065	-26.728
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı %	63.0	64.8	68.1	69.9	75.7	51.0
İşsizlik Oranı (%)		10.3	10.5	10.6	8.5	6.6
Kamu Net Borç Stoku (milyon/dolar)	267.330	272.161	251.106	216.037	159.752	71.688
İç Borç Stoku (milyon YTL)	254.330	233.864	201.319	154.798	125.458	54.152
Dış Borç Stoku (milyon/dolar)	91.860	98.182	96.094	102.499	64.303	31.549
Konsolide Bütçe Borç Stoku (milyar/dolar)	246.9	235.8	202.6	148.5	123.6	94.7
Cari İşlemler Dengesi (milyon/dolar)	-22.852	-15.604	-6.808	-1.789	3.390	-9.819

(Bin YTL)	2006		2005		2004
	10 Şubat	3 Şubat	30 Aralık	11 Şubat	31 Aralık
Emisyon	19.089.909	19.437.409	19.612.019	13.486.403	13.465.237
Para Arzı					
- M1	37.356.855	37.471.173	41.758.872	26.821.416	29.469.070
- M2	151.601.452	150.886.520	153.146.146	108.168.035	109.344.449
- M3	165.052.073	167.471.006	164.443.074	115.301.766	116.597.637
Yurtiçi Kaynaklı YTL Mevduat	141.942.732	140.428.703	145.191.416	101.944.416	103.240.239
- Vadeli Tasarruf	95.794.681	95.439.842	91.839.161	68.248.453	66.705.794
- Vadesiz Tasarruf	9.845.192	10.249.915	11.509.544	7.077.301	8.348.626
- Vadeli Ticari	18.449.916	17.975.505	19.548.113	13.061.766	13.169.585
- Vadesiz Ticari	9.258.706	8.732.460	11.972.114	7.153.632	8.671.897
- Resmi Mevduat	8.594.237	8.030.981	10.322.484	6.366.864	6.344.337
Kredi Stoku	125.189.816	125.516.684	126.491.125	82.800.563	82.514.275
- Tüm Banka Kredileri	125.189.816	125.516.684	126.491.125	82.507.339	82.211.975
- M.B. Kredileri	0	0	0	293.224	302.300
Bank. El. Tah. ve Bono	131.516.292	129.910.572	130.632.1091	113.440.044	113.944.740

Mevzuat Değişiklikleri

- 04 Şubat 2006** - Elektronik İmza Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Katma Değer Vergisi Mükelleflerinin Ödeme Kaydedici Cihazları Kullanmaları Mecburiyeti Hakkında Kanunla İlgili Genel Tebliğ (Seri No:67)
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:355)
- 07 Şubat 2006** - 5452 Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 2006 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Uygulama Talimatı (Sıra No:2)
- 09 Şubat 2006** - Gelir İdaresi Başkanlığı Sicil Amirleri Yönetmeliği
- Gelir İdaresi Başkanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliği
- Devlet Muhasebesi Standartları Kurulunun Yapısı ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkındaki Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- 15 Şubat 2006** - 5454 T.C. Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur'dan Aylık veya Gelir Almakta Olanlara Ek Ödeme Yapılması ile Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur'dan Aylık veya Gelir Almakta Olanlara Ödenen Gelir ve Aylıklarda 2006 Yılında Yapılacak Artışlar ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- 19 Şubat 2006** - Yabancı Para Net Genel Pozisyon/Özkaynak Standart Oranının Bankalarca Konsolide ve Konsolide Olmayan Bazda Hesaplanması ve Uygulanması Hakkında Yönetmelik
- 23 Şubat 2006** - Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:356)
- 24 Şubat 2006** - Kiralama İşlemlerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 17) Hakkında Tebliğ (Sıra No:21)
- Tarımsal Faaliyetlere İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 41) Hakkında Tebliğ (Sıra No:22)
- 26 Şubat 2006** - 2006 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Uygulama Tebliği (Sıra No:3)

Vergi Takvimi

- 07.03.2006** - Şubat 2006 Dönemi Çeklere Ait Değerli Kağıtlar Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 10.03.2006** - 16-28 Şubat Dönemine Ait Noterlerce Yapılan Makbuz Karşılığı Tahsilatlara Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödenmesi
- 10.03.2006** - 16-28 Şubat Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.03.2006** - Gelir Vergisi Beyanı
- 15.03.2006** - Şubat 2006 Dönemi Özel İletişim Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 15.03.2006** - Şubat 2006 Dönemine Ait Gider Vergilerinin (BSMV) Beyanı ve Ödenmesi
- 15.03.2006** - Şubat 2006 Dönemine ait Kolalı Gazoz, Alkollü İçecekler ve Tütün Mamüllerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 15.03.2006** - Şubat 2006 Dönemine ait Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintisi Bildirimi ve Ödenmesi
- 15.03.2006** - Şubat 2006 Dönemine ait Motorlu Taşıtlara İlişkin Özel Tüketim Vergisi (Tescile Tabi Olmayanlar) Beyanı ve Ödenmesi
- 15.03.2006** - Şubat 2006 Dönemine ait Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallara İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 20.03.2006** - Şubat 2006 Dönemine ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Beyanı
- 20.03.2006** - Şubat 2006 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Beyanı
- 20.03.2006** - Şubat 2006 Dönemine ait Katma Değer Vergisinin Beyanı
- 20.03.2006** - İlan ve Reklam Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 20.03.2006** - Yarışma ve Çekilişler ile Futbol Müsabakalarına ait Müşterek Bahislerle İlgili Veraset ve İntikal Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
- 20.03.2006** - Şubat 2006 Dönemine ait Damga Vergisinin Beyanı
- 27.03.2006** - 1-15 Mart Dönemine ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
- 27.03.2006** - 1-15 Mart Dönemine Ait Noterlerce Yapılan Makbuz Karşılığı Tahsilatlara Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödenmesi
- 27.03.2006** - Şubat 2006 Dönemine ait Damga Vergisinin Ödenmesi
- 27.03.2006** - Şubat 2006 Dönemine ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Ödenmesi
- 27.03.2006** - Şubat 2006 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Ödemesi
- 27.03.2006** - Şubat 2006 Dönemine ait Katma Değer Vergisinin Ödemesi
- 31.03.2006** - Gelir Vergisi 1. Taksit Ödemesi

Şubat 2006 Kronoloji

- 01 Şubat** Kredi kartı borçlarında, yıllık yüzde 22 faizle anaparatı 12 ayda ödeme imkanı getiren düzenleme TBMM Komisyonu'nda kabul edildi.
- 02 Şubat** Danıştay yüzde 51'i Koç-Shell ortaklığına satılan TÜPRAŞ'ın özelleştirmesinin yürütmesini durdurdu.
- 03 Şubat** Suudi Arabistan'dan yola çıkan Mısırlı bir şirkete ait 1400 kişi taşıyan feribot Kızıldeniz'de battı. 284 kişi kurtarılabildi.
- 04 Şubat** Suriye'de, Danimarka'da bir gazetede yayımlanan Hz.Muhammed karikatürlerini protesto eden binlerce kişi Danimarka ve Norveç elçiliklerini ateşe verdi.
- 05 Şubat** Trabzon'da Santa Maria Katolik Kilisesi'nin İtalyan Rahibi Andrea Sentore pazar ayını sonrası öldürüldü.
- 06 Şubat** CHP, Maliye Bakanı Unakıtan hakkında gensoru önergesi verdi.
- 07 Şubat** FIFA Disiplin Kurulu, Türkiye - İsviçre maçında çıkan olaylar nedeniyle Türkiye'ye 6 maç tarafsız sahada seyircisiz oynama cezası verdi. Ayrıca futbolculara çeşitli cezalar verildi.
- 08 Şubat** Fransa lideri Chirac ve Rusya lideri Putin, Hz. Muhammed karikatürlerinin ifade özgürlüğünü aştığını ve provokasyon olduğunu açıkladı.
- 09 Şubat** İngiltere Dışişleri Bakanı Strow, Kıbrıs Rum kesimini eleştirerek, KKTC'nin tanınabileceğini vurguladı.
- 10 Şubat** Devlet Planlama Teşkilatı 2008 yılında elektrik arz açığının ortaya çıkacağını belirterek önlem alınmasını istedi.
- 11 Şubat** Mersin'de temaslarda bulunan Başbakan Erdoğan çeşitli gruplarca protesto edildi.
- 12 Şubat** İngiliz askerlerinin Irak'lı çocukları öldürmesiye dövdüğü görüntüler dünya televizyonlarında yayınlandı.
- 13 Şubat** Danıştay, türbanlı öğretmenle ilgili kararı eleştiren hükümete sert bir bildiriyle yanıt verdi.
- 14 Şubat** Jitem'in karanlık cinayetlerinin arkasındaki Yeşil kod adlı Mahmut Yıldırım, İstanbul'da düzenlenen bir operasyondan son anda kaçarak kurtuldu.
- 15 Şubat** ABD'li askerlerin Irak'ın Ebu Garib cezaevinde yaptıkları işkencelerin yeni fotoğrafları yayınlandı.
- 16 Şubat** Hamas lideri Meşal, Ankara'ya geldi ve AKP binasında Dış işleri yetkilileri ile temaslarda bulundu.
- 17 Şubat** Hazine uluslararası piyasalara yüzde 5.05 faizle 750 milyon euro tutarında 10 yıllık tahvil ihraç etti.
- 18 Şubat** Filistin'de 10 yıl aradan sonra oluşan ulusal meclis yemin ederek göreve başladı.
- 19 Şubat** İspanya'nın Katalonya bölgesinde bir milyon Katalon bağımsızlık için yürüdü.
- 20 Şubat** Dışişleri Bakanlığı'nın Hamas ziyareti konusunda İsrail Büyükelçisi Avivi'yi bilgilendirme talebi, Büyükelçi tarafından reddedildi.
- 21 Şubat** Ankara'daki çete operasyonunda emniyet üst düzey görevlilerinin yanı sıra özel kuvvetlerde görevli bir yüzbaşı da tutuklandı.
- 22 Şubat** Irak'ta şiiilerin en kutsal türbelerinden biri havaya uçuruldu. Şiiler, 80 sünni camisini yaktı, 3 sünni imamı öldürdü.
- 23 Şubat** Şiilerin Askeriye Türbesinin bombalanmasının ardından, Şiilerin Sünnilere karşı düzenlediği intikam saldırılarında ölü sayısı 170'i aştı.
- 24 Şubat** Kredi kartı borçlularının borçlarıTBMM'de kabul edilen düzenlemeyle yeniden yapılandırılacak.
- 25 Şubat** Sarıkamış'ta düzenlenen Kış-2006 Tatbikatı'nı Başbakan Erdoğan, Milli Savunma Bakanı Vecdi Gönül ile Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Hilmi Özkök ve kuvvet komutanları birlikte izledi.
- 26 Şubat** Dünya Bankası Türkiye Direktörü Vorkink, dalgalı kur sisteminin sabit kura göre daha etkili olduğunu savunarak sistem devam etmeli dedi.
- 27 Şubat** OYAK ile Özelleştirme İdaresi Başkanlığı (ÖİB) arasında, ERDEMİR'in yüzde 46.12'lik ÖİB hissesi ile yüzde 3.17'lik Türkiye Kalkınma Bankası hissesine ilişkin hisse devir sözleşmeleri imzalandı. OYAK 2 milyar 960 milyon dolarlık ihale bedelini peşin ödedi.
- 28 Şubat** SPK Başkanı Cansızlar, Cumhurbaşkanlığı ve Başbakanlık'a gönderdiği mektupta, AKP iktidarı döneminde atanan beş üyenin hukuka aykırı girişimleri nedeniyle kurulu çalışamaz hale getirdiğini belirtti.